

R a m a v a.

Lietuviszkos tautos istorija da nēr', vadinamoj R a m b a v a arba R a teisybē, galuotiniai iszaiszkinta, m a v a, nuo žodžio r a m b u s, bet metai nuo metų, tolyn labyn yra arba r a m u s — (lotyniskai staplėtojama, atrastos naujos liekanos, atidengti nauji faktai. Nuo to žodžio ir po sziai die-

Tie, kurie tyrinėjo mūsų veikalus ir nors pavirszutiniai yra juos pažinę, nēvienas nesako, kad senovės lietuvių budas, papročiai, tikėjimas butu buvę barbariszki. Prieszingai, tvirtina, kad mūsų protėviai kulturiskai stovėjo gal da augscziaus, nei kitos susiediszkos gentės.

Teisybē, lietuviai ilgiausiai už visas Europos tautas prisilaikē stabmeldiszko tikėjimo. Tam buvo kaltos aplinkybės ir geografiška Lietuvos vieta. Bet isztirus stabmeldiszką lietuvių tikėjimą, pasirodo, jog ir tas bent doriskai labai buvo iszlavintas ir gana prakilnus. Žinovai lietuviszkos mitologijos lygina ją ir stato szale mitologijos graikų ir rymėnų.

Dvasiszku vadovu lieuviszkos tautos stabmeldiszkuose laikuose buvo Krivē, tankiai vadinamas Krivē-Kri-vaiczių. Tas Krivē turėjo didelę įtekme ir politiskame lietuvių gyvenime, ypatingai laikuose, kada Lietuva buvo pasidalinusi į daugelį mažų valstijų; vienintoju ir jungtuve tautos dalelių buvo vyriausias kunigas ir sudžia Krivē.

Gyveno Krivē Prusų žemėj, vietoj

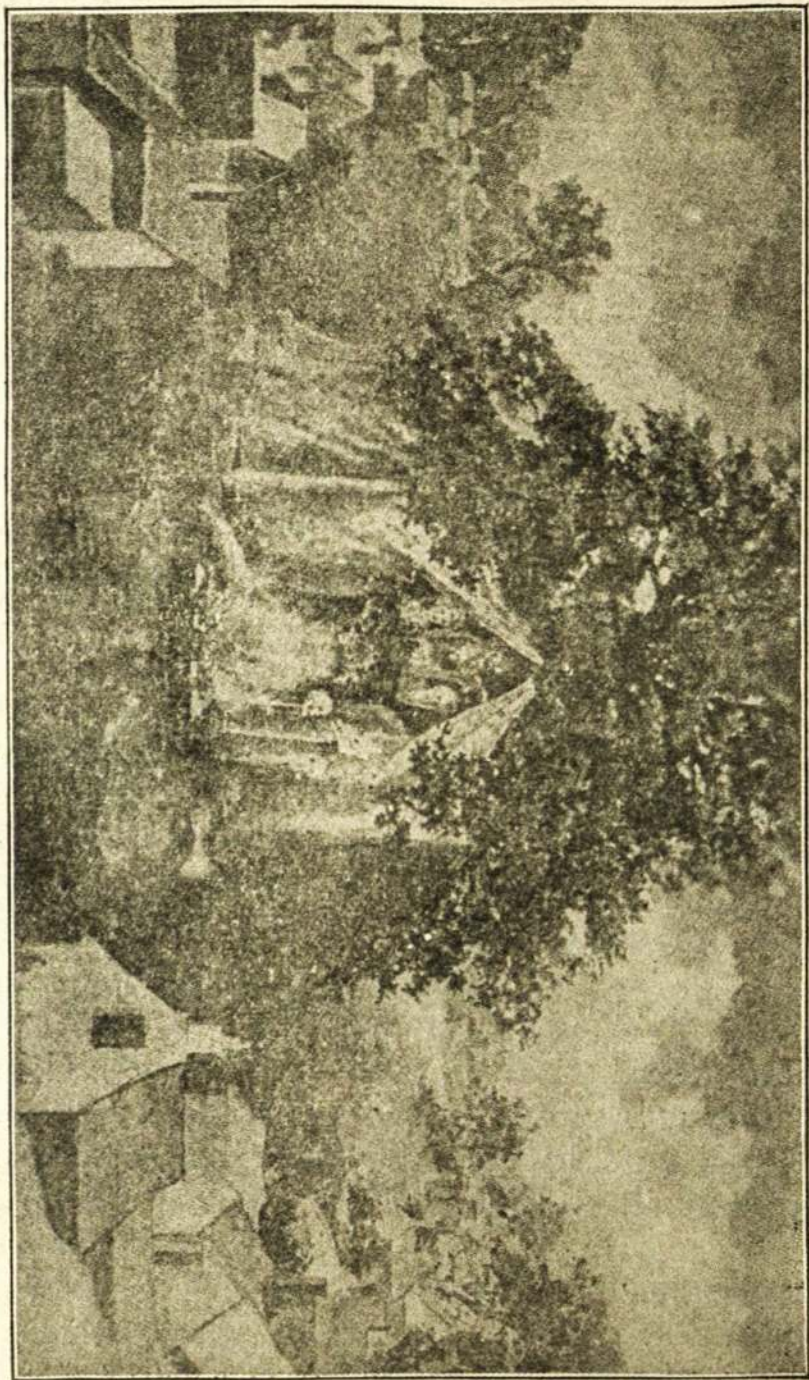
suose senoviską szaknį užlaikē: R a m b y n k a l n i s, randas karaliskų Prusuose girių užlaikē teipgi szaknį r a m b, su ta szaknimi Džukioj yra kaimas Rumqonis, ir daugiaus vietų Lietuvoj.

Rambavą laikē garbėj visos lietuviszkos gentės: prusai, lietuviai, džukai, latviai net rusioniekie Krivėcziai iszpažino ant savės jo vyresnybę ir lankydamo Krivės sostą Rambavoj. Beto, senovės kronikieriai, verti užsitikėjimo pasakoja, buk Krivė buvęs tiesiog sziaurės popiežiūmi, jį guodoję visi aplinkiniai lietuvių susiedai: ventai, mozurai, finai, kurie per pasiuntinius dėdavę gausias dovanas Rambavoj. Isz to paėjo, kad praėjusių amžių istorikai tvirtino, buk Ramavos arba Rambavos vardas yra paimtas nuo lotyniskos Romos arba Rymo, kurį uždėję Lituvoj atvykę isz Italijos iszbėgėliai.

Pirmiausiai Rambava buvo Prusuose, Provincijoje vadinamoj N a t r a n j a, bet kada vokiecziai tą Prusų žemę apėmē ir Rambavą iszgriovė metuose 1250, antroji Rambava buvo perkelta į Lietuvą, pirmiaus kur ten ant Nemuno kranto, bene prie įtakos

Dubisos, o paskui metuose 1265 į Rambavą lietuviai įsteigdavo terp Vilnių. Paskutinė stabinėdiszkoji miszkų arba girių, kurios buvo pažvė-
lietuviszka žinyczia buvo sugriauta stos dievams ant garbės. In tas girias
1417 metuose ant Szatrijos kalno įeiti praszaliecziams buvo užginta.
Žemaitijoje. Taigi, viduj miszkų, ar girių, paupij,

RAMBAVA arba RAMBAVA SENOVES LIETUVIŲ SZENTYNĖ.

ant kalnelio stovėjo szakotas aržuolas, liaus ir Patrimpo, lietu-
kurio lapai, kaip pranesza kronikie- viszkos traicės.
riai, niekados nevyto. Apie tą szven- Perkuną senovės mus' protėviai
tą aržuolą buvo szatra, o po ja sto- garbino kaipo sutvetcją ir rėdytoją
vėjo stovylos trijų vyriausių Lietu- visų daigtų ir vieszpatį pasaulės.
vos dievaiczių: P e r k u n o, P o k- Poklių, kaipo dievaitį požemini,

leklos, sudytoją žmonių po smert.

Patrimpa, kaip dievaitį laimės ar nelaimės žmonių gyvenimo, kiti sako, kad jis buvęs ir dievaiczių vandenų.

Aplinkui szentnyczyą ratu buvo subudavoti gyvenimai Krivės ir jo pagalbininkų bei tarnų, žemesniųjų kunigų, kurie, kaip raszo Daukantas, buvo trejopi.

Žingovai arba žingiovys, pasiuntiniai Krivės, kurie su jo lazda, Krivunile, žigavę į visus Lietuvos krasztus, apskelbdami savo vieszpaczio valią, pildydami jo pasiuntinystę.

Vaidelės, kaip pats žodis rodo, jie taikydavo vaidus ir nesutikimus, kilusius tarp žmonių, t. y. bu-

vo sudžiomis. Jų priderystė teipgi buvo mokinti žmones, vesti juos ant doros kelio, o atsitikus karei su kaimynais ukvatyti, kad kareiviai drąsiai stotu apgynime tikėjimo ir Lietuvos žemės. Vardą tą da ir po sziai dienai matome užsilikusį vaituose, kurie ir tas pat priderystes pildo, ką pildydavo senovėj.

Tretiejie buvo vadinami Krivaičiai. Tų prideryste buvo muszti gyvulius ant aukų arba apie rū dievams.

Da ir daugiau, buvo tikėjimiskų urėdų pas senovės lietuvius, kaip ligusonai ir kiti, isz kurių tik vienas dalis gyveno Rambavoj, o kiti, gyvendami po visus Lietuvos krasztus, pildė valią vyriausiojo Krivės.

Mindaugas arba Mindovė.

Pirmutinis Karalius Lietuvos.

Numirus Ardvilui — Apēmėjui, Didžiam Lietuvos kunigaikszczini, pagal įstatymus reikėjo apinti valdžią Sventaragiui, kunig. Žemaiczių, bet Mindaugas, Ringaudos sunus, apsiskelbė Didžiunoju Lietuvos kunigaikszcziu. Daugelis kunigaikszcziu nenorėjo jam valdžią Lietuvos ukės įduoti, vienog Mindaugas, nugalavęs Gedvilą, Sprudeikį ir Vieszmantą, didžiausius savo prieszus, apēmė didį sostą. Žinoma, isz tos priežasties pakilo baisus armyderis, gentys nugaltotų kunigaikszczių grumojo atmonijimu.

Mindaugas suprato kokiame padėjime jis randasi, koki baisus prieszai isz visu pusių Lietuvą aprieczia, suprato, jog visi lietuviai žus, neturint vienybės. Nors skaitėsi jis didžiu kunig., vienog Lietuvoj daug da buvo atskirių didesnių ir mažesnių ku-

nigaikszczių, kurie nevisados jojo klausė.

Mindaugas troszko pastoti galin-gu, delto pradėj glemžti po savo valdžia ir vakarinius rusus. Idant užkariauti rusus ir iszvaryti savo broliavaikius isz Lietuvos, kurie del jojo buvo pavojingi, iszsiuntė su maža kariumine kunigaikszčių Ardvilą, Gadvydą, Tautvilą su vadu Vikautu ir paliepė jiems žemę rusų įgyti ir ten pasilikti.

Minėti kunigaikszcziai teip narsiai ir bukliai kariavo, jog netrukus daugybę pilių rusų žemėje užēmė ir patys jų valdonais apsiszaukė ir krikszczionystę priēmė.

Mindaugas, dagirdęs apie broliavaikius, nusigando ir baugaudamas, idant jam neatkerszintu už nužudymą genczių, karę jiems apskelbė, kaip iszgamoms. Keletas Žemai-

tijos kunigaikščių, bijodami kad Mindaugas neatimtų nuo jų valdžią, pradėjo stengtis nuo jo atsiskirti.

Mindaugas išsiūtė didelę kariu-
minę prieš savo broliavaikus, s ziegi,
persigandę, savo miestus ir pilis pa-
metę, pabėgo pas Danielių Ramonai-
tį, rusinų kunigaikštį, praszydami
jojo pagelbos prieš savo dėdę. Da-
nieliūs, jau seniai ant Lietuvos buvo
įtužęs už apėmimą jojo žemių, taigi
Mindaugo broliavaikus paszelpė ir
pats su didelę kariumine į Pietinę
Lietuvą išgrudo, o iš kitos pusės
sukurstė kardinikus ir kryžiuokius,
idant maisztinikams etiū į talką. Mo-
kėjo teipgi sukurstyti žemaiczius ir
jadvingus, idant pakiltu prieš Min-
daugą. Nusisekė Danieliui ir len-
kus į talka pakviesti.

Teip visi susitarę traukė iš visų
szulių kaip juodi debesiai ant Lietu-
vos ir rodėsi jau buvo matyti, kaip
amžina prapultis grąsino Mindaugui.

Mindaugas nenusigando ir greitu-
mu žaibo, surinkęs skaitlingą kariu-
minę, puolė pirma ant rusų, apgulė
Pleszkavos pilį, kurią kardinikai ir
rusai gynė. Negalima apraszyti su
kokia kantrybė ir narsuma lietuviai
laužėsi į pilį, o su kokia drąsybe ru-
sai gynėsi. Lietuviai, kaip vėtra
prisiartinusi, pilį uždegė, rusai, liep-
nomis ir dumais apsiaubti, szimtus
lietuvių ir žemaiczių guldė pamurė-
se, o lietuviai, ant savo brolių kunų
suverstų lyg ant laužo pasistodami,
vilyczias nei sniegą į miestą leido ir
taranais murus griaudami, gaujas ru-
sų ant amžių laidojo. Jau buvo lie-
tuviai į pilį išgrudę, bet tuom tarpu
Naugardo kunigaikštis, Aleksandra
Newski vadinamas, atėjo ant pagel-
bos pleszkaviečiams. Tada lietu-
viai pilį palikę turėjo su nauju ne-

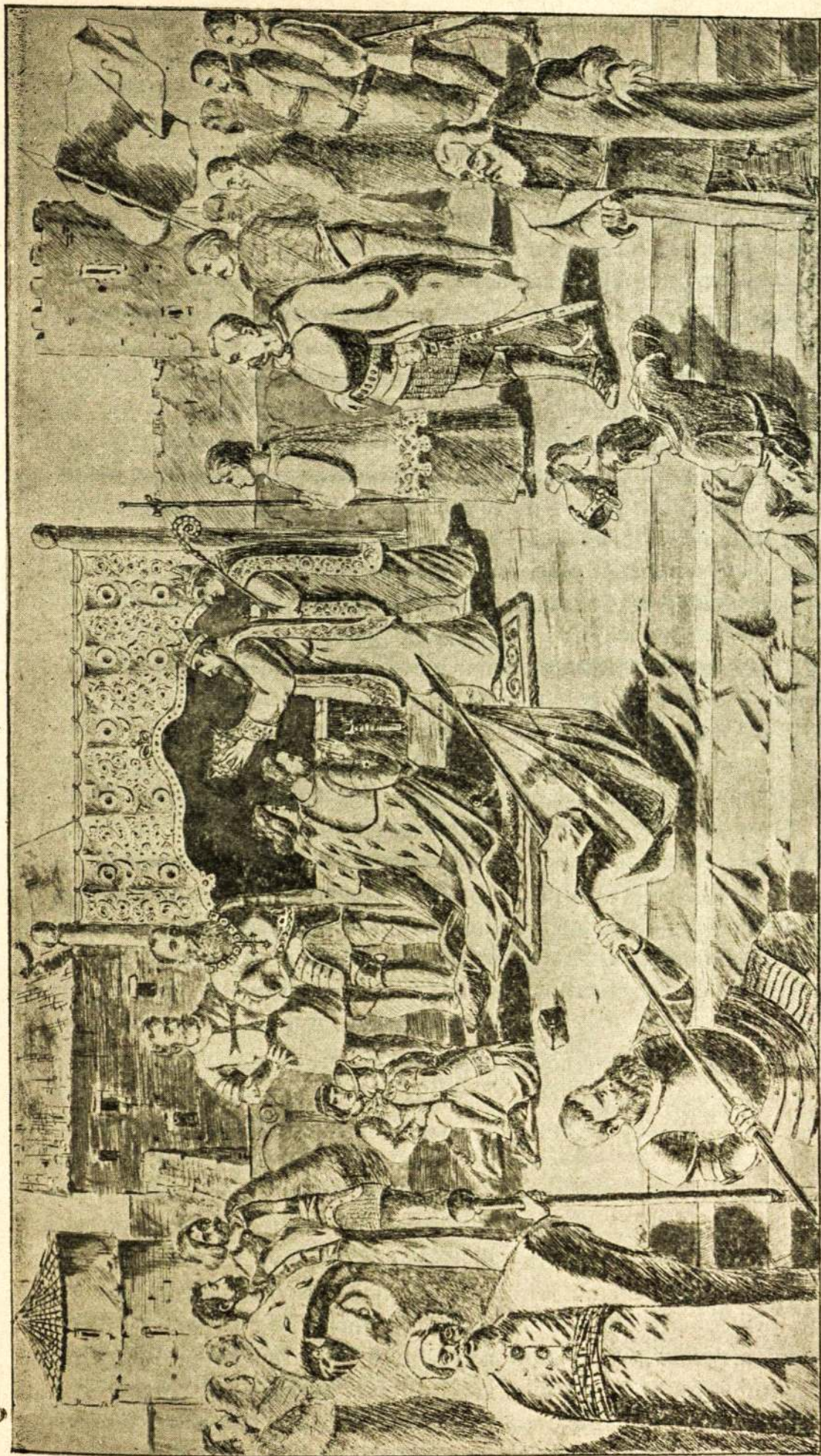
prieteliu grūntis.

Aplinkinėj Pleszkavas 7 dienas ir
naktis kovėsi ir pjovėsi, vienog 8 die-
noj su dideliu vargu rusai apgalėjo.
Istorija paduoda, jog toj baisioj dienoj
8 Lietuvos kunigaikščiai tapo nužu-
dyti, teipgi daugybė kariuminės ant
pleciaus kovos krito. Apgalėtojai
rusai ant sugautų lietuvių visokiais
budais piktumą nuvarė. Vienus
pririsę prie arklių vuodegų valkiojo
po laukus, kitus smala aplipinę arba
sziaudais apdenę sudegino, treczius
slogino po grindim suguldę, žymes-
niusius, pririsę prie medžių virszu-
nių, prilenktus medžius paleido į
orą, idant vargszus perplė-ztu.

Pasklidę lietuviai susirinko į vieną
burį ir teip drąsiai puolė ant rusų
kada tie grįžo su lobiu į pilį, kad
Aleksandra turėjo smukti į Nowgo-
rodą, palikęs ant lauko daugybę lo-
bio ir kareivių.

Bet del Lietuvos graudingos die-
nos neužsibaigė. Iš visų pusių bu-
vo galingi prieszai, terp savųjų ne-
sutikimas, visur nelaimės nepasisė-
kimai, neprieteliai plė-zė tėvynę, de-
gino namus ir girias, žmones kardu
žudė ir į nelaisvę gabeno antamžnos
vergytės. Lietuva, mūsų tėvynę,
buvo papludus kraujuose ir aszarose,
gaisrai iš visų pusių apsiautė Lietu-
vą. Teip suspanstas iš visų szalių
Mindaugas matė, kad neįstengs ka-
riauti su tais galingais prieszais. už-
tai išleido siuntinius pas kardinikus
į Rygą, kitus pas Danielių kunį-
gaikštį, idant sandarą padaryti,
mislydamas, jeigu nenusiseks, tai
nors gaus progą kariuoną surinkti ir
pasistiprinti, idant isznaujo kariu-
tu.

Nusisekė jam padaryti sandarą

MINDAUGAS ARBA MINDOVE.

Pirmutinis Lietuvos Karalius, vieszpatavo (1252 apvainikuotas). 1239 — 1264 m.

su kardinikais ir Danieliumi, iszpildant jų norus. Kryžiuokams atidavė Jatvingus ir Žemaitijos kunigaikščius, kurie maisztą prieš Mindaugą sukėlė, o Danieliui atidavė visus miestus, kuriuos rusai apėmė ir da prižadėjo pats apsikriksztiti ir į visą Lietuvą Kristaus tikybą įvesti.

1252 metuose, 7 dienoj Rugpjūčio, atkeliavo Rygos vyskupas Albertas su dvasiszka didumėnėi Sataviją, Mindaugo pilį, kur jį, jo pacią su 60 didumėnės apkriksztijo. Po tam Mindaugas iszleido 12 siuntinių pas popiežių su vyresniaisiais kardinikų, idant papasakotu tą svarbų asitikimą.

Inocentas IV, popiežius, pradžiugęs ta žine, pasveikino meilinga gromata Mindaugą ir pakėlė į sostą Lietuvos karaliaus, paskaitė jį sunumi bažnyčios ir paėmė jo karalystę po savo globa. Iszleisdamas popiežius lietuvių siuntinius idavė karuną ir rasztą parneszti Kulmijos vyskupui, liepdamas Mindaugą apvainikuoti.

Apvainikavimas Mindaugo, karaliaus Lietuvos, buvo neiszpasakytai iszkilmingas.

Atvažiavo didis mistras Stukland, Kulmijos ir Rygos vyskupai su daugybe didžiunų isz augsztos kilmės, teipgi suvažiavo daugybė vieszpacių, kunigaikščių ir kitos didumėnės. Pilije, gana didelėje, negalima buvo svecziam sutilpti; delto tapo tam tikra padaryta pleformė laukuose, netoli pilies, kur Kulmijos vyskupas visu akyveizdoj patepė Mindaugą alėjumi szventu ir uždėjo karuną, kurią atsiuntė popiežius, antrą karuną uždėjo jojo paciai Mortai.

Vokiečiai raszo, kad ta iszkilmė teip buvo didelė ir garsinga sviete, jog tik karunavojimas popiežių to laiko galėjo ją pervirszinti. Suvažiavę vieszpaciai ir kunigaikščiai isz svetimų žemų su savo didumėne labai džiaugėsi isz apsikriksztijimo Lietuvos karaliaus, užtai 7 dienas ir naktis kriksztynas kėlė.

Neilgai vienog sandara su kryžiuokais užsilaikė. Paimtos kryžiuokų žemės nebuvo grąžintos, vokiečiai neiszpasakytai sunkino žmones, baudė ir kankino; kas metas Ordenas reikalavo daugiau žemių nuo Lietuvos. Ant galo prispyrė Mindaugą, idant prižadētu atiduoti visą Lietuvą pogloba Zokono. Iszgirdę apie tai žemaiečiai ir lietuviai nenorėjo klausyti, ne matyti to.

Atsimindami savo perėjusius laikus ir luosybę, lietuviai velijo myrį regėti, nei kaip vergauti. Pakilo pirmucziausiai žemaiečiai ir prussai prieš kryžiuokus ir su pasisekimu kovojo. Matydamas Mindaugas, jog norų kryžieivių neužganėdins, teip iszirdo, jog metė po kojų karuną, iszsižadėjo krikszczionystės, grįžo į bocių tikėjimą, nugalavo kunigus ir apskelbė karę.

Nieks neapraszys su kokia aitra ir rustybe žemaiečiai ir lietuviai ginklavosi. Visi vyrai, ką istengė ginklą neszti į kariaus isztraukė. Nieks neszlyksztavo turtų, ką turėjo, tą į visuomenį izdą davė. Liko tik moterys ir maži vaikai, kurie giriose pasislėpė, terp vilkų ir mėszkų gyveno, o buvo ir tokių moteriszkų, kuriuos laužus malkų sukrovę laikė, idant nesulaukus vyrų pargrįsztant, susideginti, kad tik kryžiuokams ne vergauti.

Kryžiokai, matydami visą Lietuvą į kariaų rengentės, szaukė į talką tada kone visa svietą, paleido po visur žines, buk lietuviai pasiryžo isznaikinti katalikus, apskundė popiežiui, kad Mindaugas nuo tikėjimo atsisakė. Su pagelba popiežiaus kryžieiviai gavo daugybę talkinikų isz visos Europos. Su tokia didele ir narse kariumine kryžiokai traukė į Lietuvą. Pasakoja, jog į talką kryžiokams pribuvo narsiansi svieto didvyriai ir garsus to laiko vadaai.

Abidvi kariuminės isz netyczių susitiko Kursze, prie rubežiaus Lietuvos, ties upe Durba, didelės klampynės irtankios girios ten buvo. Kryžiokai baisiai nusistebėjo teip staiga isz nežinių neprietelių susitikę. Matydami klampę apygardę, sumislijo nusėsti nuo žirgų, o pekstiems grumtis, bet nepristojo ant to karalius Žuvėdų. Kilo baisi musza. Žemaičiai atrēmė drąsiai pirmą užpuolimą vokiečių. Juo tolyn, juo smarkyn abi pusės kovėsi. Vokiečiai drąsino savo kareivius, ateinancziu gyvenimu. Lietuviai pasiryžo visi geriaus mirti, nei verganti; kiekvienas su mitrumu ir drąsumu kovėsi su prieszu, greičiaus laukdami galo, nei trokszdami pergalės. Nebuvo tai kova, tik pjovynė, vyras vyrą nusitvėręs grumėsi. Visa apygardė apsidengė kunais kaujancziųsi, kruvos raitelių riogsojo kaip koki laužai. Kas apraszys tą baisią kovą, kuri traukėsi 8 valandas. Kalavijai po mėsos teszkėj, kujai į makaules ir geležines krutines kryžiokų tarszkėjo, kaujas liejosi sriovėmis isz pažeistų. Prieg tam laike kovos pakilo baisus vėjas su litum, medžius laužė, kitus isz szaknų vartė, žaibai ir

perkuniја dangų apsiautė. Būsi re-gykla buvo toj vieta, kur kovėsi lietuviai su galingu neprieteliuni. Kryžiokai drąsindami savo kareivius szaukė: matote, jog Dievas atsiuntė perkuną ant netikėliu.

O žemaičiai da su didesniu narsumu puolė ant kryžiokų, tikėdami, jog galingas perkunas pakėlė savo pirsztą ant neprietelių, idant juos nubaustu. Ingavę narsumą ir drąsumą teip kovėsi, jog nė geležinės krutinės, nė szarvai, nė kulkos kryžiokų, nė galingi kardai neiszlaikė smarkumo ir tvirtumo žemaičių, priegtam Kurszui perkriksztos, budami užpakalije, matydami, jog pergalė linksta ant lietuvių pusės, puolėsi muszt kryžiokus.

Vokiečiai nedalaikė, jų eilės pa-iro, kada pats mistras Hornhusen ir patsai marszalka Botel, teipgi karalius Žovėdų krito, kryžiokai pradėjo bėgti.

Bėganczius lietuviai baisiai galavo ir žudė, pasklidę veik visur žuvo, vieni nuo bado, kiti piemenų giriose tapo nužudyti.

150 paczių brostvių su savo vyresniaisiais tapo palaidotais ant plečiaus kovos. O kas suskaitys daugybę visų žemesnių kareivių? Lietuviam teko visas abazas, daugybė žirgų ir szarvų.

14 gyvų brostvių sugavę lietuviai sudegino dievams aukaudami, likusius nugalavo. Szi pergalė atsitiko 13 dienoj Liepos, 4862 metuose, kuri didei padrąsino lietuvius, o neiszpaskytai nugazdino vokiečius. Pasakoja, jog gana buvo 3 arba 4 lietuvių, kad visą vokiečių minią nugazdinti.

Potam da keletą kartų lietuviai ir

žemaicziai su pasekme kariavo. Galybė kryžiojų, vėszipataujant Mindaugui, pamaži griuvo, nes Lietuvos tauta, o ypacz didžiūnai giego apmauda. Žinojo vokiečiai, jog priežastimi tų visų nelaimių buvo Mindaugas,

užtai vieną kartą užpuolė jį girioje iš pasalų, kada tas buvo išsijęs ant melžioklės ir nugalavo, drauge su dviem sunais — Pukliu ir Rūpiku, 1264 metuose.

Ž a g a r ė.

Žagarė — miestelis Kauno gub., Sziałulių pav., netoli nuo Kurszo rubžiaus. Nuo Sziałulių guli jis 63½ viorsto toľumo; artimiausia geležinkelio stacija — Benen (ant geležinkelio, einancio iš Rygos į Orlą), 12 viorstų atstu.

Upė Szvetė skyria miestelį į dvi dali: Seną Žagarę ir Naują Žagarę; abidvi valdosi skyrium ir turi atskyrią istoriją.

Apie pradžia Senos Žagarės yra szitoks padavimas.

Laiknose Keistuczio vienas iš vadų to kunigaikszczio, Margis — (ar Margeris), liepė tulam Katiuszkai (Kosciuszkai) pastatyti apie 2 viorstų nuo dabartinės Senos Žagarės pilį, kurią ir praminė Žagare. Katiuszka pastatė pilį ir nesykį joje gynėsi nuo užpuľdinėjimų Kardinikų. Paskui Jagėla dovanojo pilį jos statytojui, Katiuszkai, nuo kurio ji perėjo į rankas tulo Umestauskos. Naujas savinikas neužilgo pradėjo statyti ant kairios pusės Szvetės miestelį — Žagarę. Umestauskas paliko pilį ir visus savo turtus savo dukteriai Barborai, kuri buk ir pastatė Žagarėje pirmą bažnyčią. Barborai pasimirus piliis buk nugrimzdė į žemę.

Dabar Senoje Žagarėje yra mūrinė bažnyčia szv. Petro ir Pouliaus; pastatė ją 1528 m., vietinis dvarponis Siraviezius. Pirmiau buvusi bažny-

čia, pastatyta pagal padavimą Barboros Umestauskiutės, sudegė apie tą laiką.

Ta Barbora placziai yra žinoma po visą Lietuvą. Vedusi ji buk labai dievobaimingą gyvenimą, ir po smercziai jos kunas pasirodė nepuvancziu (randasi ir po sziai dienai sklepe szv. Petro ir Pauliaus bažnyczios). Sako, kad prie to kuno atsiliko daug stebuklingų iszgydymų. 1853m. vyskupas M. Valancziauskas atsiuntė į Žagarę tam tikrą knygą, kurioje vietinis klebonas turėjo užrašyti visus stebuklingus iszgydymus. Iki 1886 m. likosi užrašyta tokių atsitikimų 89. Pirm trylikos metų vienog Barboros kunas tapo uždarytas sklepe ir priėjimas prie jo žmonės apsunkintas. Aplinkiniai gyventojai laiko ją už palaimintą.

Dabar Sena Žagarė priguli dvarponiui Heimanui. Gyventojų skaito į 3.000, iš kurių ¾ dalios yra žydai; krikszczioniszka dalis susideda iš lietuvių, latvių ir vokiečių. Namų skaito 240, visokių krautuvių 27, kurios visos randasi rankose žydų.

Perėję per vandenį, o supuvusį tiltą, atsirandame Naujoje Žagarėje.

Tas miestelis daug jaunesnis už Seną Žagarę. Gyvuojant dar Lietuvai, buvo jis ir aplinkinė žemė dalimi Sziałulių Ekonomijos, prigulėjusios Lenkų karaliams. Po paskutiniam

LIETUVIAI AMERIKOJ.

Farasze Fr. Jonas.

— Tąsa. —

Aplinkines Philadelphijos.

Bažnyčia murinė; sienos kasztavo 8,000

Intaisymai iš lauko ir vidurij apie 7,000

Viso labo parapijos turtas sieks į \$15,000

Bažnytinės skolos užbaigtos mokėti 1897 m.; pabaigoj 98 m. parapija gatavų pinigų turėjo į \$1,500

Draugysčių yr' viso 6.

S z v. A n t a n o draugystė, uždėta 1890 metuose, turi 110 sąnarių. Turtas virszina \$2,000.

S z v. J u o z a p o, uždėta 1894 m., sąnarių turi apie 90, turtas apie \$1,000.

S z v. J u r ė i o, uždėta 1893 m., sąnarių 50, turtas apie \$1,000. Seniaus toj draugystė buvo didesnė, prie jos prigulėjo daug bajorų, bet belaikant 1897 m. Philadelphijoje S. L. A. seimą, „bajorai“ suriuszo ir atsimetę nuo „chlopų“ sutvėrę kitą bajorišką draugystę.

S y n o w i e L i t w y, sąnarių skaito apie 40.

O l g e r d o k a r e i v i s z k a draugystė, su kareiviszkomis uniformomis (Olgerdo husarai), skaito sąnarių 40.

P e t r o A r m i n o draugystė, užsidėjusi paskutiniuose metuose, skaito sąnarių apie 60. Priguli į ją lietuviai be skyriaus tikėjimo.

S. L. A. K u o p a, 50 sąnarių. — Du politiszki kliubai:

I n d e p e n d e n t C l u b, uždėtas m. 1895 ir G e d i m i n C l u b, m. 1896, prie abiejų maž daug skaitysime 150 sąnarių. — Draugystė Gyvojo Ražancziaus, vyrų ir moterų, turi teipgi apie 150 sąnarių.

Paskutiniuose metuose ir Philadelphijos lietuviai pradėjo labjaus stvertis prie vertelgystės. „Licenses“ yra brangios, lietuviszkų karcziamų nėra, užtat apie 20 lietuvių turi krautuves valgomų daigtų ir mėsinyczias, veik visi randavotuose na-

muose. — Žemė Philadelphijoj brangi, delto „properczių” lietuviškų nėra daug, visgi vertė apie 9 savininkų sieks į 12,000 dolerių. — Darbininkai žmonės Philadelphijoj dirba prie kriauczių, daugelis prie ci kernių, geležinėse virvinėse ir popieros dirbtuvėse. Keli prie staliorių. Uždarbiai vidutiniszki. Merginos gauna užsiėmimus prie restauracijų, prie kriauczių ir dirbtuvėse popieros ir virvių. Kriaucziškų „szopų” yra apie 10.

Apielinkėse Philadelphijos daugelis lietuvių yra Delewar'o valstijoj: W i l m i n g t o n e apie 7 šeimynos ir arti 50 Pavienių, dirba prie kriauczių ir geležinių dirbtuvių. N e w C a s t l e 5 šeimynos, apie 30 pavienių.

New Jersey valstijoj: C a m d e n ' e 3 šeimynos, 6 pavieniai, dirba prie audeklų. B r i d g e t o n e 7 šeimynos, apie 31 pavienis. M i l l v i l l e j 2 šeimynos, 11 pavienių, W i n e l a n d e 2 šeimynos, apie 5 pavieniai. C a p n a y apie 12 ypatų.

Pennos valstijoj, į vakarus nuo Philadelphijos: C h e s t e r i j 10 pavienių, C l i f t o n ' e 3 šeimynos, 8 vyrai, C h e l t e n H a m 3 šeimynos, 12 vyrų, N o r i s t o w n ypatų apie 12, A l l e n t o w n ' e 4 šeimynos ir apie 20 pavienių dirba prie geležies dirbtuvių. B e t l e h e m e teip pat yra keli pavieniai vyrai lietuviai.

Del pilningumo skaitliaus pridėsime Philadelphijos „Eastern Penitentiary” namą kuriame kali nusidėję užmuszėjystėse lietuviai iš visos siaur rytinės Pensylvanijos, t. y. iš anglekasyklų. Yra jų apie 15, tankiausiai nusidėjo per girtuoklystę.

Philadelphijos klebonas, guodotinas kun. Kaulakis paduoda, kad 1899 metuose Philadelphijos aprubiuose, neskaitant anų, tik ką išskaitytų tolymų nuo Philadelphijos miestų, buvo per 200 šeimynų, velykinę išpažinti 1898 metuose atliko 1178 viso ypatų, ant kiek apskaitė, esą 1300. Jei prie to pridėsime lietuvių paminėtose vietose New Jersey, Delewar valstijų ir Rytinės Pensylvanijos, drąsiai to apskaicio lietuvių skaitlių galime pakelti ant 1500 iki 1600.

Baltimore.

Miestas padėtas prie Chesapeake Bay, 12 mylių nuo okeano, 98 mylios nuo Philadelphijos. Gyventojų dabartiniame laike Baltimorėj yra 400000.

Pirmutiniai lietuviai atsidangino į Baltimorę, bene iš New Yorko, metuose 1881. Jie buvo: Vincas Jakubauckas ir Vincas Bielys, kriaucziai. Gavę pusėtinus darbus prie skaitlingų Baltimorės kriauciszkių szopų, veikiai parkvietė daugiaus lietuvių iš New Yorko, teip jog 1885 metuose Baltimorės lietuviai jau įstengė uždėti draugystę szv. Jono. Vincas Jakubauckas uždėjo tuoj pirmą lietuviską „bussine-ą“, czeverykų sztorą, o jo draugas N. Siderevyczius atidarė pirmutinį lietuviską saluną. Metuose 1886, kaip padavė tuom laik L. Balso kore pondentas. „Baltimorėj buvo lietuvių: 150 kriauczių ir teip 250 dirbanczių geležiniuose ir popieriniuose fabrikuose“ 1). Prigulėjo t. da visi prie lenkiszkos parapijos, kur buvo klebonu kun. Kuncza, lietuvis, ex-mariavita. Kun. Kuncza „traukė prie lenkų“ ir norėjo, kad lietuviszkoji szv. Jono draugystė laikytu savo mitingus prie lenkiszkos božnyczios, bet toj nesutiko 2), Baltimorės lietuviai gan angsti pradėjo jausti beėsą lietuviais ir tuoj pradžioj 1887 m. pradėjo mislinti apie uždėjamą lietuviszkos parapijos. „Baltimorės lietuviai užsimanė uždėti parapiją, kiekvienas pristojantis moka po \$10 ant bažnyczios ir po 2 centu nuo uždirbto dolerio, kaipo prigulėjimo mokestį“ 3), raszė Liet. Balsas. Atsiskyre nuo lenkų lietuviai klausė dievmaldystės prie szv. Petro airių bažnyczios. Pirmu kunigų buvo kun. Polujanskis, atvykęs į Baltimorę iš Texas, kur tarnavo prie lenkiszkos parapijos. Gavę lietuvi kunigą baltimoriecziai tuoj pradėjo rupintis apie bažnyczią.

Padarė susirinkimą ir nutarė pirkti bažnyczią nuo reformuctų žydečių ant Llyod, n. 15, prie Baltimorės ulyczios, gražioj dalij miesto. Bažnyczia daili, murinė. Mokėjo už aną \$12,000. Rasztai buvo padaryti ant vardo draugystės szv. Jono. Nors savo pinigų turėjo menkai, bet suskoline \$6,000, pusę bėdos tuoj atliko.

1) L. Bal. Kovo mėn. 1886 m. 2) L. Bal. 1889 m., No. 2., p. 6. 3) L. Bal. 1887 m. pusl. 78.

Kun. Polujanskis ilgai Balt morėj nepabuvo. „Baltimorės parapija pavarė jį už tai, kad nesielgė teisingai su lietuviais, traukė vis juos, kiek įmanydamas, prie lenkų 1). Po tam atėjo į Baltimorę kun. Dutkevyczius, teippat senos datos lietuvis, bet ir tas Baltimorės parapijoje ilgai nesuszilo, nuvykęs apėmė lenkiską parapiją mieste Mt Pleasant, kur sumusztas lenkų, greitai pasimirė. Lietuviškoj Baltimorės bažnyčioj per nekurį laiką turėjo dievnaldystę airių kunigas, father Carrey. Metuose 1891 Baltimorės lietuviai, dagirdę, kad pas kun. Abromaitį Mahanojų vieszi tikką atvažia- vęs iš Lietuvos jaunas kunigas Pautienius, nuvykę jį pasi- kvietė.

Atėjus kun. Pautieniui, Baltimorėj buvo 75 lietuviszkos šeimynos, ką prigulėjo prie lietuviszkos parapijos. Curtis bay 35 šeimynos ir į 100 pavienių, viso ypatų apie 200. Sparrows Point'e 5 šeimynos ir arti 80 vyrų, ypatų apie 105. Mieste buvę apie 600 ypatų. Prie tam keletas šeimynų laikėsi prie lenkų, o apie 15 šeimynų ir keliolika vyrų nepri- gulėjo niekur.

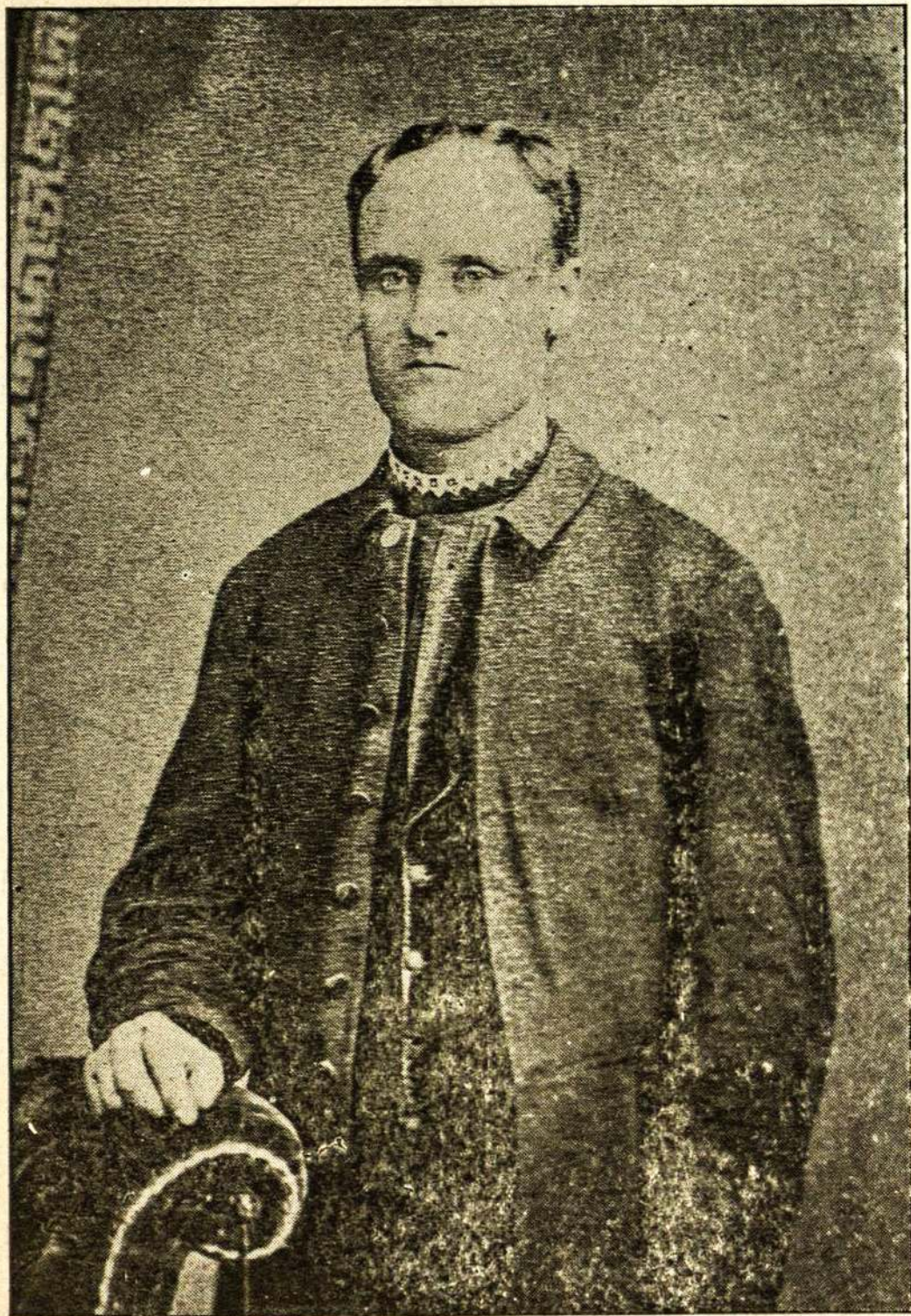
Pirkus Baltimorės lietuviams bažnyčią, kaip sakiau, ano- ji buvo užraszyta ant vardo szv. Jono draugystės. Metuose 1893 draugystė perraszė bažnyczios „deedą“ ant vardo Balti- morės kardinolo. Tuose pat metuose, persikėlus kun. Pau- tieniui į Mahauoy City, Baltimorės lietuviszką parapiją a- pė- mē kun. J. Lietuvinįkas.

Sziądien parapijos turtas vertas.

Sienos.....	12,000
Namas del kunigo.....	1,600
Daigtai bažnyczioj.....	1,500
Klebynijos rakandai.....	500
Varpas ir dastatytas boksztas.....	800
	\$16,400

Bažnyczios ir klebonijos murai yra pirkti be žemės, kaip tai Baltimorėj yr' daugelije vietų. Už žemę lietuviai turi mo- kėti metinės randos \$188. Kas ypatingo, Baltimorės bažny- czioj yra puikus vargonai, da žydelių įtaisyti, kurie buk nauji kasztavę per \$4,000. Metinio įėjimo parapijoje, kaip rodo raportas, 1898 metuose buvo \$2.700,41 c., o iszdavimo

1) Vien. Liet. m. 1890, no. 6, p. 8.

KUNIGAS DUTKEVYCZIUS.

\$2,802,24 c. Skolos sumažinta ant \$190. Pasiliko skolų \$7,155,50 c.

Mokslainės parapijinės Baltimorėj niekados nebuvo. Vakarinė mokslainė seniau buvo uždėta ir laikėsi per gana ilgą laiką. Mokino joje p. J. Szliupas, kada Baltimorėj mokinosi ant daktaro. Vėliaus mokslainė pakriko, tik paskutiniuose 1898 metuose vėl išnaujo pradėjo gyvuoti. Lankė ją tuom laiku apie 30 ypatų, merginų ir vyrų. Kalbant apie mokslaines reikia priminti, kad Baltimorėj baigė augszteni s mokslus keletas Amerikoj gyvenanczių lietuvių: D-ras J. Szliupas baigė daktarystės mokslus University of Maryland. Doktorai: J. Andžiulaitis, Margaitis, daktarka Želvienė, Žalnieraitienė mokinosi daktarystės Baltimorėj. Sulpicijonų dvasiszkoj seminarijoj pabaigė mokinėsi, kunigai: M. Szedvydis, J. Lietuvinikas, B. Žindžius, buvo per nekuri laiką ir J. Žilinskas.

Draugystės yra sekanczios:

Sz v. J o n o K r i s z t y t o j a u s, uždėta Gruodžio mėn. 1885 metuose, sąnarių skaito apie 60.

D r. S z v. K a z i m i e r i a u s uždėta m. 189..., sąnarių 90, kareiviszka, nesziojanti uniformas. Konstitucijoje yra, kad mieriu nraugystės bus platinti tautystę ir apszvietimą. Kitados buvo teipgi nutarusi visa prigulėti prie S. L. A., bet vis tai pasiliko tik ant popieros ir žodžiuse.

K a p e r n i k o draugystė, uždėta apie 1892 m., turi į 100 draugų.

K e i s t u c z i o, pradėta 1898, skaito apie 30 sąnarių. Szi dvi paskutinės draugystės yra svietiszkos, į tikėjimiszkus dalykus nesikisza, greicziaus eina prieszais tikėjimą.

S. L. A. K u o p a yr' gan sena ir skaitlinga. — Politikoj stovi teipgi gana tvirtai, turi du kliubu: demokratiszką ir republikoniszką; demokratiszkas laikosi tvircziau.

D a r b u s Baltimorės lietuviai daugiausiai randa prie kriauczių. Lietuviszkų „szopų“, priskaiczius Westportą, yra 41, ant kiekvienos maž daug galima skaityti po 8 maszinas. Tokiu budu iszeis, kad lietuviszkose „szopose“ dirba apie 500 ypatų. Kiti lietuviai dirba prie cigarų ir cigaretų (apie 10), prie geležinių ir misinginių fabrikų Mc Shanė's Mt Clair

(apie 50), prie cukernių, pie ulyczių ir t. p. (apie 30). Baltimorės kriaucziai, pasakoja, darbą geresnius darbus nei kur kitur, užtai imą ir geresnį mokestę. Kada lietuviai pradėjo Baltimorėj apsigyventi, ten buvo darbinikiskai kriaucziškas susirizimas „Knights of Labor“, šaka to, kurs buvo ir Pensylvanijos mainose, prie kurio prigulėjo veik visi Baltimorės lietuviai. Metuose 1895 ir 1896 kriaucziai pakebė straiką prieš bosus ir laimėjo. Pas skvajerius (vairius) darbinikai su bosais darydavo sutarimus, kad už darbą bus mokama pagal darbiniko klesą, nuo nedėlios: „bosteriams“, t. y. strigavotojams nuo \$13 ir augštytyn. „opereitoriams“, kurie siuva ant maszinų, nuo \$12 ir augštytyn, antrinikams nuo \$8 augštytyn. Laimėjus straiką su bosais, i pavasarį, darbinikai sustraikavo prieš „warehouses“, t. y. prieš kapitalistus, bet aniems gavus viršų ir paardžius darbinikų susirizimą, dabar mokestį už darbą kriaucziai gauna gan' žemą. Dirba dabarės nuo „stukių“, ir teip: už pasiuvimą, sukirpto jau, žipono gauna nuo 25 c. iki 1,25 centų; už pasiuvimą kelnų nuo 10 iki 30 c.; už bruslotą nuo 15 iki 40 c.; už virszutinį žiponą nuo \$100 iki \$200. Priegtam iš virszminėtos mokesties kriauczius „bosas“ turi atiduoti mergai, kuri susiuva gužikus, nuo 7 iki 10 centų nuo kiekvieno gauto dolerio, prosavotojui po 10 centų nuo dolerio, „bosteriui“, siuancziam su adata, po 34 centus nuo dolerio, siuancziam ant maszinos po 24 centus nuo dolerio, iš to matyt, kad kiekvienas siuvas „stukis“ pereina per kelias rankas ir kiekvienam darbinikui pereina suvis ne po daug. Vienog darbas Amerikoj teip yra išlavintas ir darbinikas teip išsilavinęs, kad visgi „bosteris“ ir „opereiteris“, darbams pusėtinai beėinant, uždirba per nedėlią po \$10 ir daugiau, antrinikas arba gizelis po \$6 ir augšzcziaus, merginos nuo 4 iki 7 dol. Szitas kriauczių uždarbio apskaitymas iš dalies pritiks ir prie kriauczių New Yorko, Philadilphijos, Bostono ir kitų vietų.

Karcziamų lietuviszkų Baltimyrėj yra apie 16, iš tų vieną užlaiko latvis, mokas lietuviszka. Už „licenses“ moka po \$250 per metus. Randos už namus moka nuo 25 iki 50 dol. per mėnesį. Daugiausiai karcziamų yra pietinėj dalij miesto, apie Camden, Pratt, Paca ulyczias, kur gyvena daugiausiai

lietuvių. – Krautuvė valgomų daiktų yra 1. jei prie to pridėsime vieną drapanų krautuvę, ir mažmožių, tai bus visi Baltimorės lietuviai „businessai“. Akyvas dalykas, kad p. Abromaitis, užlaikęs drapanų „sutorą“ daro gyvenimą labiausiai nuo žydėlių. Lietuvoj Abromaitis viską pirko nuo žydėlių, o Baltimorėj žydėliai perka nuo Abromaicio. Kaip tai svietas mainosi. Teipgi atir lietuvizkose kriauczių „szołose“ kaip Baltimorėje, taip lygiai ir kituose miestuose, dirba daugelis žydėlių.

Lietuvizkų „properczių“ Baltimorėj, priskaiciuos Curtis bay ir West Portą, ir tris lietuviszkas farmas apielinkėj Baltimorės (ve tės \$31,000), lietuvizkų savinikų viso bus 27. Vertė jų turto pareis apie \$58,800:

Kas link skaitliaus Baltimorės lietuvių, pasirodė, kad vietinis klebonas bekalėdojant 1898 m. surado 538 vyrus, 253 moteriszes, 391 vaiką. Szeimynų 207. Ypatų viso 975. Prie to dar reikia pridėti apie 10 szeimynų neprigulinczių prie jokios bažnyčias, apie 7 szeimynos prigulinczios prie lenkų, apie 2 szeimynos lietuvių protestonų, viso pridėti apie 100 ypatų, iszeis, kad Baltimorėj yra apie 1975 lietuviai. Paskutiniuose metuose keletas kriauczių isz Baltimorės nuvažiavo d rbt į Washingtoną C. D.

Da toliaus į pietus Amerikos yra lietuvių West Virginijoje apielinkėse miesto Thomas. dirba minksztų anglų kastynėse, kalnynuose vadinamuose Rich Mountains. 1895 metuose ten buvo 8 szeimynos ir apie 150 vavienių vyrų. Tuose tai metuose, patarus kun. Kaulakiui, uždėjo jie draugystę brolišzkos pagalbos, po vardu szv. Antano, kuri prisiraszė prie Susivinijimo ir paėmė charterį. Prigulėjo į draugystę per 30 sąnarių. Nors veikia nuo Susiv. atsimetusi, draugystė laikosi da iki sziolaik. Dabartiniam laikui W. Virginijoje bus apie 20 szeimynų ir apie 200 pavienių.

Keletas lietuvių gyvena teipgi Richmonde. Virginijoje, o gal ir keliuose kituose miestuose, pavieniai iszsimėte. Apie tokius menkai kas žno.

(Toliaus bus).

(Tasa nuo puslapio 125).

Lenkijos padalinimui Rusijos cieco-rienė Katarina II dovanojo Ekonomiją (taigi ir Naują Žagarę) kunigaikščiui Platonui Zubovui. Pirm 50 metų Naują Žagarę drauge su Gruzdziais nupirko nuo paveldėtinių Zubovo p. Nariszkin, tėvas dabartinio dvarponio Jurgio.

Naujoje Žagarėje randasi teipgi murinė bažnyčia, pastatyta Lenkų karaliaus Zigmunto III 1623 m. Iki tam laikui, pagal padavinį, ant deszinės pusės Szvetės nebuvo jokios triobos.

Nauja Žagarė pralenkė veikiai savo seserį: dabar skaito į 1.000 namų su 5.168 gyventojais; murinių namų turi 14, tuo tarpu Sena Žagarė tik 3. Czia teipgi randasi sudas, pacztas,

valsecziaus telegrafo biuras, skerdinyczia ir t. t.

Aplinkije Žagarės yra du malunu ir vienas bravoras, iszdirbęs apie 50 tukst. vedrų alaus kas mets; apynius į bravorą ima isz Varszavos. Naujoje Žagarėje randasi teipgi dirbtuvės knablių ir guzikų, kuriuos siunczia į Varszavą, Rygą, Vilnių ir Petrapilę.

Pilningesnėms žinoims apie gyventojus Žagarė priduriame, kad joje randasi. 103 siuvėjų (vyrų), 180 siuvėjų (moterų), 161 sziauczius, 7 kepurninkai, 4 knygų apdarinėtojai, 30 langiai, 35 mulioriai, 7 peczių statytojai, 12 dailydžių, 10 namų statytojų, 4 kalviai, 5 dziegormeisteriai, 4 barzdaskuciai, 25 vežėjai ir t. t.

NAUJAUSI ISZRADIMAI.

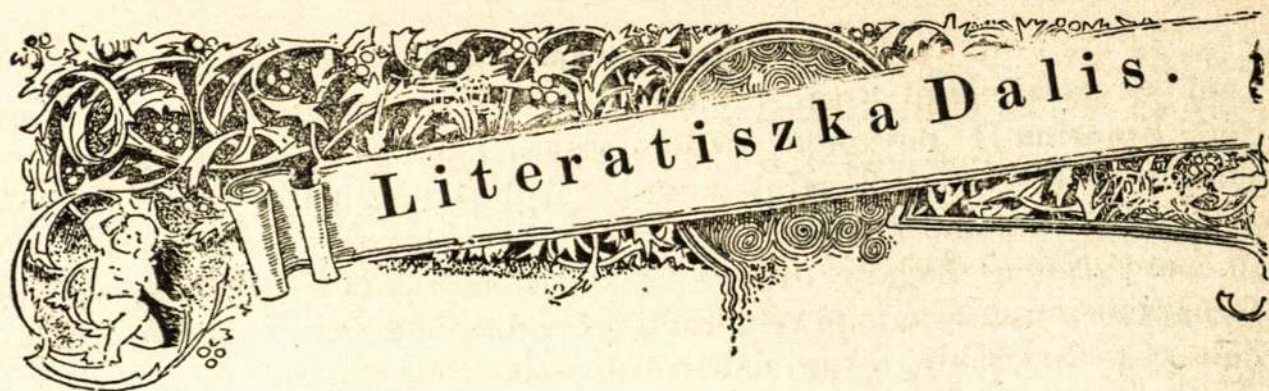
Jonas Szukvietis, lietuvis isz Worcester, Mass. raszo į rėdystę „Tėvynės“ sakydamas, buk iszradęs orinę masziną. Maszina susidedanti isz 8 dalių. Sparnus krutins pajiega gazolinos. Leks maszina lygiai gerai priesz vėją, kaip ir pavėjui. Iszradėjas sako, kad į 3 dienas ant savo iszrastos maszinos galėsęs perlėkti isz New Yorko į Paryžių. Da pradžioj szių metų p. Szukvietis praszė „Susivienijimo L. A.“ pagelbos del įkunijimo to iszradimo, prezidentas atsakė, kad su tuom turi laukti seimo. Modelį p. Szukvietis žada neužilgo prisiųsti į „Tėvyne“.

Gyvenas Londone vokietys Behr iszrades naują budą dirbino geležinkelio szynų ir lokomotyvų. Prie jo iszrasto gelžkelio reikia tik vienos szynos, o trukis bėga daug grei-

čiaus nei kad dabartiniai trukiai, nes net apie 130 mylių per adyną. Atlikti mieste Brukselėj bandymai nutikę gana gerai.

D-ras Menahem Hodora, Turkijoje, iszradęs budą, kaip apželdinti nuplikusią galvą. Jis sako, kad su tam tyczia padirbta maszina reikia plaukus į nuplikusią galvą susodinti, kaip padėkime sodinasi ant galvos karklai. Tvirtina, kad susodinti plaukoi prigyja ir anga.

D-ras Vinc. Cervello, italas, iszrado naujus vaistus del gydymo džiovos. Yra tai atsakancziai pritaikintas oras, kuriuom turi ligoniai kvėpuoti. Vaistai bandyti ant ligonių pasirodė esą labai gerai, daugelis isz ligonių jais gydomų pagyję. (Pagal „Lietuvą“).

GRAŽINA

Lietuviszka pysaka.

Parašė Adomas Mickevychius.

Verte Fr. Jonas.

— Tąsa. —

Vytaut's da niekada žodį, kaip reikia,
Duotą n'ispildė, šią dieną jam vėjas
Tokias mislis, ryt' kitokias suteikia:
Andai buvau kunigaikščiui tikėjęs,
Sakė, prie Naupylės Lidą pridėsiu;
Da'rtės, matau, atėj' galas ilgėsių:
Valandą gerą jisai nužiūrėjęs,
Kada musiškiai visur išsklaidyti
Tapo, atleidžia žinias, buk lidiečiai
Manęs ilgiaus nebenori klausyti, —
Jijį, matyti, Lidon užsikviečia.
Vytaut's teisusgi, neskriaus mus ir je'gu
Lidą atims, mums duot kitas kas rasis, —
Smiltys Rusijos ar pelkės Varegų!
Ten jau nuo šiadien eis kelias manasis,
Ten visus brolius ir gimines varo,
Lietuvoje jau mums žemių n'ištenka —
Jis visas ima, o žino ką daro:
Vienija, musza, į kruvą vis renka
Visą Lietuvą perdēm ir norėtu,
Idant jams lygus po kojom gulėtu.
Ko abėjoti da, ko daugiaus laukti?
Vytaut's lietuviams visiems, kiek mus ēsti,
Niekad nuo žirgų neduoda nusėsti,
Niekad nuo ginklo kraujuotą nntraukti
Delną neleidžia; isz ka rės į karę,
Mušio į mušį, kaip sviet's platus šitas,
Visą skersai ir išilgai apvarė.

Prusus gint ējom, iš ten į Lenkiją
Deginti puikiai sodybas statytas,
Tena is pabaigę, mangolą sudaužę,
Tyruos Rosijos bludžiojant paviję;
Kiekgi gėrybių iš pylių išlažę!
O vis kas liko tik nuo kalavijo,
Budus nesmaugę, ugnis ką nerijo,
Viską tai nuolankiai Vytautui davę!
Jisai, žiurėkkite, šiadien ką daro:
Nun kraštų Suomų ik jurią Kazarų
Viską kaip stovi paglamžę po savim.
Kur pats gyvena, kokioj pilij sėdi?
Kokiom's puikybėmis rumą išrėdę!
Rumus kryžiuokų regėjau kada'si;
Prusas akis turi dengt juos pamatęs!
Kur vienog tokius kaip Vytauto rasi,
Ką Vilniuj tur' ir Trakuos pasistatęs?!.
Teipgi regėjau yr' klonis pas Kauną:
Saulė pavasario šviest kaip pagauna,
Pulkai undinų aplik jį apstoję,
Negu aksomu žolelėmis kloja;
Žolės bujoja, tada tarpe jujų
Pilna primėto žiedų kvepenčiųjų.
Ne, tokio klonio visam svieta plotij
Kito nerasi, bet kas gal tikėti? —
Vytauto rumai gražesnėm's iškloti
Žolėm's ir kvietkomis. Tokiais apdėti
Suolai kaurais, tokiomis išdabinęs,
Gėlėmis sienas tur'; gėlės auksinės,
Deimanto tyro žiedai ant jų karo;
Už mėno šviesą, už marga sietyną
Vergės lenkytės skaisčiaus išdabina,
Margesnius žiedus ant kvietkų padaro.
Rumo languos pas jį kvartkos stiklinės,
Parvežtos kasžin' iš kokio pasviečio,
Ką tartum ginklai kayžiokiški šviečia,
Arba kaip Nemun's prieš šviesą pазaro,
Nuo žiemos liedo kad veidą pradaro.
Ašgi ar daug už vargus ką laimėjau?
Daug aš laimėjau da budam's mažytis,
Pririšt's prie žirgo ir ginklo, turėjau
Kumisu negu totorius maitytis?
Dieną ant žirgo, naktis užmigdina
Ir prie jo kojų manę, o iš ryto,

Švist nepradēs da, vēl balsas trimyto
Manē prikēļs ant žirgo sodina.
Taigi, tuom tarpu kad vienmečiai mano
Joj' ant lasdų, su kardais iš balanų,
Aš jau ar lenkus daužiau, kur prispyrus,
Arba mangolus vaikiausi po tyrus.

Bet mano turtai nuo laiko Ardvilo
Pēda da žemēs didyn nepakilo!
Žvilgtelk ant šitų iš medžio statytų
Rumų, ant muro iš degintų plytų;
Eik per butus štai senukų sēdynēs:
Kur čion sidabras, kur taurēs stiklinēs?
Vietoje aukso, plyta stov' sudilus,
Viet' puikaus kauro, žēl' samanōs žilos.
Ko teip aš jieškau vis vargt nepaliovēs,
Žemių ar aukso? ... Ne, nieko, tik šlovēs!

Vienog ir šlove nuo mus' visu̇ dručiai
Vytautas skirias', visus mus praauga!
Jij̇, nelyginant antra Mindauġ,
Garbina puotose mus' vaidilučiai,
Jij̇ ant kanklių, i̇ giesmes i̇dējē
Skambančias, leidžiȧ i̇ svietȧ anukų.
Mus' giesmēj varḋ kur ēsam girdējē,
Kas pakelt nor mus i̇s ne'tminties ukų?

Jug nepavydim, gal grumt, gal kariauti,
Gal savē garbe ir turtais apkrauti;
Perkēsime visk̇, tegul tiktai n'ima
Broliškos meilēs savujų ardyti;
O ar seniai čion viduj sutikimo
Murai sost'pilēs triukšmu pakratyti?
Ar seniai Vytaut's naminėje karē'
Sunų Algirdo i̇s Vilniaus išvarē
Ir patsai sosṫ užemēs, norētu
Da'rtēs, kad jo siuntinys, tartum vaikas
Krivo Krivaičių, valdyti galētu,
Žemint ir augštyt, k̇ nori. O, laikas,
Laikas nors syk padēt gal̇ tam; broliai!
Jauna dvasia kol krutinėje kruta,
Karḋ plieninį ligkol ranka druta
Da pajiegiu suvaldyti, lig koliai
(Toliaus bus).

Simpatija ir antipatija?

„Su koku sutapsi, tokiu pats tapsi”, sakydavo lietuviai, matydami kokią įtekme turi žmogus ant žmogaus. Mą ding', ar tik szis priežodis n'iszaizszkins prietikius lietuvių su žydais ir vokiecziais.

Žinoma visiems, kad lenkas, ar jisai but „jašnie ošviecony” ar „jašnie wielmožny”, ar tiesiog tik „wielmožny”, be žydo neatliks menkiausio reikalo. Žydellai, gerai tą suprasdami, kuogeriaus' isz to pasinaudoja, ir laikydamiesi szlėktiszku kiszenių, nesiskundžia (szirdij, ne lupomis) ant to savo vargdieniszko padėjimo. Todel nestebėtinas daigtas, kad lenkai per puspenkto amžio bicziulystės su lietuviais galėjo įkvėpti savo „jaunesniems braliams” tą simpatiją, kurią patys jautė prie peisakuotų sunų Izraėliaus. Kas jau istabians, tai tas, kad lietuviai - chlopai suvis neapsileidžia broliams szlėktoms tapelėjime žydiszkos veislės.

Apie 1870 metuose atklydo į Bartinikus jaunas, liesas, ant augszty, negu pagaikszečiai, kojų žydelis. Skarmalai, kokiais buvo patsai ir pati, da jaunesnė, liesesnė žydelka, apsisvilkę, buvo visas turtas atsibascziusio nabago. Bartinikiečiai, matydami tokį vargingą padėjimą atėjuno, isz geros szidies, tuojaus pavedė jam vietinę kaimo kalvę su daržu. Morkeluks, teip vadinosi pirmutinis pi'onierius (nors kiti tankiai vadino parku) neilgai isztvėrė kalvėje. Betauszktydamas priekalą su kuju per metus pasijautė locniniku ne tik dviejų bakurų, naujos kapotos, bet ir sziochio tokio kapitalo, su kuriuomi nepasibijojo užvesti krautuvę reikalingiausių ir pigiausių mažmožių.

Czia interesas da geriaus pasisekė, nes už poros metų jau turėjo locnus namus ir patentą szinkuoti liminadą, alų, degtinę ir kitus svaiginanczius gerymus. Žydas, įgijęs szinkų, jau cziasi negu gudrus rasztinikas jausdavosi valszečiaus rasztinyczioj' anose laimingose gadynesė, kada syietui apie laikraszečius ne sapnuotenesisapnavo. Beszinkuojant Morkelio turtai augte augo: Morkelukai su Morkeliutėmis viso, negu grybai po lietui; namai vieni szale kitų iszsitiesė per visas varsnas, talpindami savije, apart krautuvės ir karcziamos, gyvenimą pono sudžios, pono sekretoriaus, ir visą vietinį sudą, kas atneszdavo Morkeliui (jau tankiaus vadinamam parku) į 400 rublių randos, nerokuojant naudos isz artymumo sudo su karcziama.

Negana to, įgijo tokią simpatiją kaimieczyų, kad visi pinigų skolindavo tik nuo Morkelio, mokant po 5 ir 10 proc. palukio ant mėnesio. Bepiga buvo nuo jo ir imti, nes nereikalaudavo palukio grytais pinigais, priimdamas javais, szienau, žasimis, avimis, o kaip kada ir — lauku.

Viena tik rupestis graužė szirdį geradėjo: kasmet garnys atlėkdamas atneszdavo jam po mažiutėlį bachurą, bet iszlėkdamas iszsiviliodavo didesnį, teip kad deszimts metų praslinkus vos nevos du „szaigicu” galėjo naudotis isz talmudiszku tėtės pamokinimų.

Bėda viena niekad nevaikszečioja, visados kitą atsiveda. Teip ir czia. Morkelukas da nepersikeitė prigulincziai į Morkelį, o jau Jankelis stojo su juomi ranka į ranką kovon su go-

jais. Kaip tasai Jankelis atklydo į Bartinikus, sunku susekti. Galėjo Morkelis, matydamas darbo keliems lygiai žydams užtekęs, parsikviesti; galėjo Jankelis patsai, dasižinojęs apie gerą Morkelio gyvenimą, ateiti, o gal ir isznetyčių, beklaidžiodamas, užkliuvo Bartinikuose. Gana to, kad buvo jau Bartinikuose ne viens, bet du geradėju, ir, nieko nedirbdami (ak nugirdymą ukinikų sunku darbu vadinti) turėjo duonos iki valiai.

Kas būtų buvę toliaus, jei valdžia nebūtų juos išgijus iš kaimų, galime dasiprotėti iš szitų dviejų faktų.

I Faktas. Metuose 189., paliepus randui iszvaryti žydus iš kaimų, paviečio kamisorius turėjo kraustyti iš Bartinikų ne tik Morkelį su Jankelių szinkorius, bet ir Dovydą — krominiką ir pusrabinį, Sruilį — mėsiniiką „nuo koszerio“, Mitkų su Mitkuciais — arklių vagius, Sorę dažinikę (kvarberkę) ir da 3 padermes iszpažitojų talmudo, kurių tikras užsiėmimas menkai kam buvo žinomas. Žinodami veislingumą giminės Judos ir simpatiją su lietuviais ukinikais, nesistebėsime, kad kamisorius turėjo pusėtinai įkaisti, pakol atskyrė dvi, teip simpatizuoianti genti.

II Faktas. Norint nenorint iszke-liavus žydeliams iš Bartinikų, Morkelis ex—kalvis, ex—krominikas, ex—szinkorius tapo recht „ponu dziedicu“, pasirandavojęs ant 12 metų dvarą nuo „vielmožno pono dziedico“. Buvo sutaręs mokėti po 5000 rublių ant metų, bet mokėdamas iszsyk už 12 metų, (vielmožnam ponui dziedicui rupėjo užrubežis), davė ne 60,000 bet 18,000 rublių.

Jankelis, nebieszkodamas didelės

garbės, nuvykęs į paviečio miestelį pasimurino namus, isistatė klėtis, tvartus ir pasiko javų kupezių. Sako, dukter davęs į 8,000 dalios, bet ką tu suklausysi žmonių kalbas!

Na, ar dasiprotėjote, kas būtų buvę, kad valdžia nebūtų juos iszgijusi iš kaimų. Jie būtų iszgiję, tik ne valdžią, bet kaimiečius, savo globėjus, kaip tai su nekuriais ir padarė.

Dabar keleta žodžių apie prielygas lietuvių su vokiečiais. Jeigu su žy-dais mus' ukėšai simpatizuoja, tai prietikius su vokiečiais pavadinsiu — antipatija. Tiek to, kada, nuo ko ir kaip lietuviai ja užsikrėtė. Asz, apleisdamas genezą su augszciausiomis ir pirmiausiomis priežastimis, darodysiu gryną faktą.

Tuose pat' Bartinikuose, apie kurinos virszui rasziau, pirm 9 metų atsirada vokiečys Veisas. Atėjęs išz Virbalio, vokiszko Berdiczevo, tuojaus už atsigabentus pinigų užvedė karcziamą. (Tuom tarpu buvo tik dvi karcziamos Bartinikuose). Nors Veisas niekumet nebuvo žemėnis už Bartinikų žydus, vienog jam nepasisekė kaip Markeliui su Jankeliu. Da metams nesukakus, Veiso karcziama su visais rakandais susikurė ir liko nabagas su paczia ir vaikuciais vienuose marszkiniuose. N'iszmintingi pasakojo, buk tai buvęs žydų darbas, bet daugiaus iszmanantiejie minė ant saviszkių, nesidrovincziųjų už puskvaterkę pagriebti velnią už ragų, ant ko ir asz be derybų sutiksiu, ypacz norėdams parodyti antipatiją saviszkių. Bet kagi kantrumu ir darbsztumu žmogus nepergali? Negali locnoj karcziamoj melszti locną karvutę (teip paprastai vadindavo Veisas degtinės

statinę), eik pas kitą, o vis toj karvutė neduos balu numirti. Teip padarė ir Veisas. Pasisamdė szinkoriauti pas maskolių Fisenką, užvedusį vienam gale savo stubų karcziamą. Beszinkoriaudamas užsidirbo skatiką–kitą ir isz szinkoriaus tapo Fisenko pusiniku. Da du trys metai, o Veisas jau suvis ne tas: veidai negu gerai apkepintos trecziokinės bandutės, akutės kaip pas kurmį, pilvas menkai ką mažesnis už jo melžiamą karvutę, o kojos.... tos vienos nežinia ko dėl teip sumažėjo, kad visi dyvais dyvijosi, kaip gali atlaikyti tokią svarbą ant savęs. Da augscziaus pakilo apėmęs propinaciją nuo kito, jau iszejusio į ponus, vokieczio. Szeszi karcziamų daržai ir tiesa laikyti pacziam ar pavesti kitiems ant tų daržų karcziamas, tai ne menkas daigtas. Užtai apėmęs propinaciją pareikalavo vadinti savę „panu“, saviszkę „ponia“, o dukteris ir sunus „panaitėmis“ ir „ponaicziais“. Tas baisiai neku riems nepatiko, bet Veisui nieko nepakenkė. Augscziausiai pakilo Veisai po iszvarymui žydų. Da monopolui urėdiszkam n'įvykus, jau Veisas faktiszkai jį laikė savo nanguose, todel nesiganėdindamas titulu „pono“ prasimanė patroninę szaudyklę ir vižlą szunį. Bartinikų zemskiai, matyt, nejautė antipatijos, nes Veisui bepyszkinant po akimis, szaudyklės ne'tēmė, nors bilieto neturėjo.

Jau iki sziol matėme, kaip antipatiskai žiurėjo žmonės ant Veiso, nenkenks dą szį tą pridėti.

Faktiszkai paėmus monopolį į savo rakas, jau per mier' pradėjo Veisas pienutį pasiutusios karvutės skiesti vandeniui. Nereikia abejoti, jog

darė tai vien isz geros szirdies dėl labo konsumentų, neduodamas jiems permacnios degtinės, bet tie nenorėjo apie tai nė girdėti, seniai jau rengėsi „pamokinti“ poną Veisą. Nežinia ar butų iszpildę savo grumojimus, jei ne begėdiszkumas ponų Veisų.

Rugpjutij' Bartinikuose iszpuola szventė su atlaidais. Dailus oras, geri keliai tarsi kvieste kvietė susiedus aplankyti Bartinikus. Na, ir susirinko žmonių didoka kruvutė. Alus, nors daugiau negu visados atskiestas, paszoko nuo 8 ant 10 kapeikų už butelį, liminado ir pyragų nepri teko, o degtinę Veiso szeimynikai atviriai mieszė su vandeniu. Matydamas tai vienas ir kitas isz bernukų pradėjo bartis, plusti, daužyti stiklelius, o, ant galo, pakilo ir pesztynė. Susirinko tuojaus į 50 vyrų, tie užėmė karcziamą, o deszimts syk tiek stovėjo susigrudę priemenioj, ant kiemo ir aplink karcziamą. Veiso pusėje stovėjo Veisienė, Veisiutė su savo vyru Hundermonu, susiedijos szinkorium, du Veisuku ir į deszimts vokieczių, atvažiavusių isz Nanjinikų ir Geisztariszkų į Bartinikus pasivieszėti. Pirmutinis muszį pradėjo Veisukas, užgandamas į veidą visiems pažinstamą gaspadoraitį, vadą visokių muszių ir pesztynių. Ano gaspadoraiczio draugai to tik ir laukė. Vienam akimirksnij vokiecziai buvo suminti po kojų arba, neturėdami per daug už ką kęsti, iszsmuko į tolymesnius kambarius, kur attokę, balsu drąsino likusius smarkiai laikytis. Veisienė pasirodė narsiausia. Sukulus butelį, pradėjo nagais draskyti veidus pasiduodantiems. Toliaus nežinau kaip atsidurė už durių ir, be virszutinio apsisegimo, su kas žin'

kokia ten puotkelia ar locnu nu-
trauktu žiurksztu smarkiai skalbė
prieszus, suvis nejausdama smugių,
tankiai krintanczių ant jos sprando
ir galvos. Berniokai suvis butu na-
bagę supėrę, kad ne sunus, iszgąz-
dinti nesvietiszku motinos balsu at-
bėgo pagalbon. Patsai Veisas, ma-
tylamas nieko nelaimėsęs priesz dau-
gelį, permainė taktiką, ir, vieton
ginti statynes ir butelkas, užsimanė
gelbėtis per langą, jau pirmiaus isz-
musztą be jo pagalbos. Nors buvo
pusėtinai suskalbtas ir apsiujukojęs,
aktą reiterados atliko kuogeriausiai,
nenustodamas nė ant minutes szalto
kraujo. Gindamasis rankomis nuo
inirszusios gaujos liutų, atbulas
prislinko prie iszmusztos lango ir, ne-
gu vaikas 4—5 metų, užsirepeczkino
ant langinės. Negalėdamas ar neno-
rėdamas paaukauti pasturgalio isz-
gelbejimui visos szinkoriszkos asbos,
mosuodamas rankomis prieszsavę,
pradėjo landyti kojas. Pabėgimas
per langą butu suvis gerai nusisekęs,
kad ne mažiutėlė kliutis, kad ne dide-
lis Veiso pilvas: užsikirto, ir nė isz
vietos. Jau rengėsi bandyti kitokiu
budu iszsiliuosuoti isz kilpų, bet suvis
nepraszyta pagalba viską sudarkė.
Kruva žmonių, stovinti ant gatvės
priesz karcziamą, iki sziol nebuvo
pesztynėje, nes neturėjo su kuomi
susiremti, ir tik klausydama riksmo
ir klykimo gėrė atnesztą degtinę ir
alų. Pamacziusi lange viburiuojan-
czias Veiso kojukes, suprato sunkų
jo padėjimą, ir, užsimirszusi visai jo
nelabystes, ar atsileidusi piktume
nuo iszsriaubtų gėrymų, tuojaus
szoko jam patarnauti, ir pagriebęs

kas galėjo už kojų, kelinių, skvenų,
norėjo iszvilkti laukan. Bet czion
iszėjo suvis meszkos prisitarnavimas:
viduj atakuojanti jaunumėnė, da ne-
pasinaudojusi atmusztais gerymais,
matydama auką savo issprusent,
griebė už rankų, už plaukų ir nieku
geru nenorėjo atiduoti stovintiems
ant gatvės. Veisas nabagėlis žviegte
žviegė, negu parszas parengtas sker-
dimui su užbruzguliuotu sznipu, ir
turėjo atydžiai dėti į galvą „pamo-
kinimą“, netilpusį ant sprando, nu-
garos ir toliaus.

Paraszius „pamokinimą“ ir apva-
lius karcziamą, norėjo tą pat pada-
ryti Veiso kromelije, bet czion jau
policija nedaleido. Vaitas, asistenci-
joj 3 zemskių, rasztiniko, 5 szalty-
szių i kelių su juodomis apikaklėmis
szpekterijų susivienijo su iszsprudu-
siais vokiecziais ir gražiai perkalbė-
jo susirinkusius iszsiskirstyti.

Nuėjęs vaitas su visa asistencija
į karcziamą nerado nė vienos czielos
bonkutės, ant sulaužytų lentynų vie-
toj' buvusių butelių su „cziszczena,
stalava, koniaku, araku, nalivkomis“
riogsijo tik akmenys.

Grindys buvo visos szlapios nuo
iszleistos isz statinių degtinės ir
alaus.

—o—

Norėjo po tam Veisas parduoti vi-
są savo labą už 10,000 rbl., bet ne-
radęs pirkiko apsiliko. Dabar turi
į 15 margų locnos žemės, ketveris,
puikiausius visuose Bartinikuose, na-
mus, ir žada nupirkti visus Bartinį-
kus. Ar pasiseks? Jeigu toliaus
ras tokią pat antipatiją kaip iki
szoko jam patarnauti, ir pagriebęs

Balsai iš Tėvynės.

Dokumentas apie lotyniszkas literas lietuviszkoje literaturoje.

(Iš „Varpo“).

„Per du nepilnus mėnesius, nuo „suvienyti“ lietuvių su rusais per laiko atvažiavimo general-adjutanto Trockio į Vilnių, jam buvo pranesyta apie 31 atsitikimus sugavimo tarp ukininkų lietuviszkų knygų, atspaudintų, kaip sako general-adjutantas, užrubežije lenkiszkomis literomis. Apkaltinti už tokį platinimą lieka nubausti administratyviszku budu, bet asz, sako general-adjutantas, esmi tvirtai persitikrinęs, kad bausmė negali nustabdyti platinimo tarp žmonių panaszių iszleidimų ir jeigu ta bausmė, pagal priimtą jau tvarką, ir buvo ant kaltininkų uždėta, tai vien tik delto, kad žmonės žinotu, jog toki jų peržengimai nepasilieka be bausmės“.

Baigiant savo pranesimą, general-adjutantas Trockij pranaikinimui užrubežinių rasztų rodija energiszškai užsiimti platinimu knygų, atspaudytų rusiszkomis literomis, ir sziai savo užduocziai atlikti reikalauja nuo ministerio vidaus dalykų asignuoti kasmetinį krėditą nuo 7—10 tukstanczių rublių.—

Prieglobėjas Warszawaos mokslainės apygardos savo pranesime d. 9. Rugpjuczio 1897 m. po Nr. 106 sekancziu budu zenklina padėjimą, kuris liko sutvertas del netikusio kelio

pagelbą rusiszkos abėcėlės: „vietiniai gyventojai atsisako pirkti iszleistus Warszawaos mokslinės apygardos mokslavedžius, nes jie ne lotyniszkomis, bet rusiszkomis literomis atspausti, o drauge nustoja leidę į mokyklas, jeigu tik mokintojai nesiliauja mokinę ant tų knygų. Buvo atsakymai, jog tėvai apreikszdavo mokintojui, kad jie visai nenorį pirkti atspaudytų rusiszkomis literomis mokslavedžių ir praszo iszmokinti vaikus jų tik rusiszškai skaityti, lietuvių-gi kalbos ir religijos mokinę juos patys namieje. Virszininkas Suvalkų mokslainės direkcijos nurodo ant knygų, kaip ant kurstytojų tarp žmonių tokio judėjimo, perkrautinėjimas kurio dabar atiduotas priežiurai prokuratoriaus ir žandarų įtakai. Isz tos priežasties buvo padaryta daugybė aresztų. Savo pranesime kuratorius Warszawaos mokslinių apygardos, p. Ligin d. 27 Gegužio 1898 m. apsakinėjo apie tai, kas buvo toj apygardoj padaryta su spaudinimu lietuviszkų knygų ir mokslavedžių rusiszkomis literomis.

„Rupindamiesi apie įvedimą rusiszkų literų tarp lietuvių Suvalkų gubernijos, Warszawaos mokslinės

apygarda nuo m. 1865—1891 naudo-
josi tam siekiniu iš knygų, išleistu
Vilniaus mokslinės apygardos. Tik-
tai paskiaus išsiaiškino, kad Vil-
niaus išleidimai žemaičių tarmėje,
labai skiriasi nuo augsčiaių tarmės,
vartojamos tarp lietuvių Suvalkų
gubernijos.

Dienoje 23 Lapkričio, 1877 m. po
Nr. 3831 Suvalkų gubernatoriaus kre-
pėsi prie kuratoriaus Warszawaus
mokslinės apygardos, nurodydamas
ant reikalingumo apgintukinius lie-
tuvizkos vietose nuo sulenkėjimo,
ant ko buvęs tuomet kuratoriu sena-
torius Witte d. 8 Spalio 1867 m. po
Nr. 8143 atsakė, „kad minėtam sie-
kiniu jis išsizranda už naudingą ir rei-
kalingą užginti pardavinėjimą lietu-
vizkų mokslavedžių, atspausť loty-
nizkomis literomis“. Tokiu budu
žmonės ir mokyklos pasiliko ilgą lai-
ką be jokių knygų: išleidimai loty-
nizkomis literomis liko užginti, o
išleidimai rusizkomis literomis ta-
po žmonių atmesti. Šią paskutinę
teisybę geriausiai patvirtina sekantie-
jie skaitliniai: nuo m. 1891—96 nus-
prendimu Warszawaus mokslinės apy-
gardos buvo atspausťos rusizkomis
literomis 6(szeszios) knygų — moksla-
vedžiai ir maldaknigės skaitliu
30218 egzemp.. Iš tų knygų paba-
goje išėjusių 1897 m., neveizint ant
to, jog jos buvo atspausťos atsakan-
čioje tarmėje, pasiliko neiszparduota
21810 egz.; tokiu budu nuo m. 1891
pasklido tik 8408 egzempliorių. O ką
su mokslavedžiais religijai mokinti,
tai jie sutiko stiprų atspyrį iš pusės
mokytojų religijos kunigų, kurie ne-
galima sakyti, kad be jokios formos,
nurodija ne tik ant daug prileistų
neaiszkumų ir nedapildymų, bet sta-
ciai ant tų klaidų, visai priešingų

dogmatams rymo katalikizkos baž-
nyczios.

Pagalios, Lapkričio mėnesio
1897 m. buvo išleistos rusizkomis
literomis maldelės prieš ir pabaigus
mokslą ir išleidinētos po mokyklas
padalinimui mokintiniams lietuvisz-
kos kilmės be jokios užmokesties.
Visi bandymai praplatinti apygardos
išleistą knygą liko ir lieka dar per-
niek: knygų tos labai mažai tesipla-
tina, o pargabenimas užrubežinių
rasztų per kontrabandą eina vis di-
dyn ir didyn.

Toliaus, iš pranēszimo kurato-
riaus d. 27 Gegužio 1897 m. po Nr.
94 duodama suprasti, kad „sulenk-
vimas lietuvių eina be paliovos iki
šiadien, besiplatinant tarp lietuvių
lenkizkoms knygoms ir laikrasz-
cziams. Vyriausiu veikėju tokio
lenkavimo buvo rymo katalikizka
dvasizskija, iszauklēta ant idėjų len-
kystės ir lenkizskoje tautiskoje dva-
sioje. Kiekvienas apszviestis lie-
tuvys skaitē savę už lenką ir kalbējo
vien lenkizškai.

Po maiszto 1863 m. valdžia pra-
dējo kurstyti tarp lietuvių tautizką
supratimą, įkalbinēdama jiems, jog
ēsą ne lenkai, tik lietuviai. Bet pra-
szalinimas lenkystės eina labai silp-
nai. Viena iš priežascių tokio ap-
gailētino stovio — tai užgyni-
mas spausti lietuviszkas knygas
lotinizkomis literomis. Szis uždrau-
dimas, sako kuratorius, ant lie-
tuvių darē ir daro sunkiausią įspudį:
jis tai ir iszszaukē reikalą gabenimo
paslapczia, keliu kontrabandos, mal-
daknigų ir kitų, atspausťų lotyniz-
komis literomis, tarp kurių tai kny-
gų dažnai atsiranda ir knygų su
prieszinga valdžiai pakreipa. Ats-
paustas-gi knygas rusizkomis lite-

romis mažai kas išz lietuvių tepirko, o jeigu ir nupirko kas, tai vien del akių, kad atsitikus namuose kratai, liudytu szejmininko isztikimumą. Metuose 1883 Tilžėje pasirodė pirmas lietuviszkas laikrasztis „Auszra“, pavestas Rosijos lietuviams. Szis laikrasztis visokiu budu stengėsi sukurstyti tautiszka supratimą tarp sulenkėjusių lietuvių ir lenkėjimas apszviestesnio lietuvių luomo pradėjo mažintiesi. Toksai naujas judėjimas lenkam smagiai nepatiko. Kuratorius priduria, kad drauge su atradimu pargabentų išz Prusų ar Amerikos knygų ir laikraszezių pasimažino ir sulenkėjimas tarp prastų žmonių. Ką apie naudą spaudimo lietuviszkų maldaknigių ir kitokių knygų rusiszkomis literomis, tai apie tai, buvęs Suvalkų mokslinės direkcijos virszis-

nikas Nenadkewicz tiep iszsitarė: su gailiesziu jis turis atvirai prisipažinti, kad spaudinimas tų knygų rusiszkomis literomis ir persekiojimas lietuviszkų knygų, atspaustų lotyniszkomis literomis, neatnesza jokios nandos. Ir tikrai, atspausti Apygardos mokslavedžiai buvo pardavinėjami, artiesiog dalinami mokintiniams, kur gi dingto tos knygos? Viename užkampije vaikai „sukrovė išz jų aukas Dievui“, t. y. sudegino, kitame gy-rėsi, jog ant gautų knygų popieros... ant szvencezių iszsikepę sau ragaiszi. Tėvai mokintinių praszydavo mokytojų neplatinti sziz mokslavedžių ir nemokinti ant jų vaikų; kiti-gi išz tėvų praszydavo ir visai vaikų nemokinti katekizmo, nē lietuviszkos kalbos.

(Toliaus bus).

Apie lietuviszkos spaudos dalykus „Tūvynės Sargas“ pranesza, n. 4. 1899 m., kad nors visiems valdžia ant paduotų praszymų atsakiusi, kad tie praszymai lieka be pasekmės, vienog einas paskalas, pasemtas, kaip tas laikrasztis sako, išz tikrų szaltinių, kad Ministrų Komitetas, kuriam buvo

tas dalykas paduotas del apsvarstymo, nusprendė neginti lietuviams lotyniszko szrifto (nevospreszczat' litovskago szrifto). Invedimą į praktiką tų literų kamitetas pavedęs Apszvietos Ministerijai.

Lietuviszki giedojimai bažnycziose

Naikindami lenkiszkus giedojimus ir abelnai lenkiszka kalba bažnycziose, lietuviszkiejie kunigai, kaip Suvalkų teip ir Kauno gubernėse, padarė del žmonelių prastunėlių daug gero, nes dabartės, tose vietose, kur įvesta lietuviszkoji kalba, žmonės bent supranta, ką gieda ir žino, ką kunigas ant ambonos sako. Ilgai netruks, o visoj Lietuvoj bažnycziose vieszpataus kalba lietuvisz-

ka, kaip tai reikalauja teisybė. Apie tai neabejojame. Jauniejie kunigai vienog nepasikakina, kad bažnyczioj butu giedama lietuviszškai, jie nori kad but giedama grynai lietuviszškai. Delto, daleiskime, vietoj: Szventas Dieve, Szventas macnus, Szventas nesmirtelnas, liepia žmonėms giedoti: Szventas Dieve, Szventas tvirtas,

Szventas nemirsztantis; pasiprieszinimą ir tai ne nuo pusės vietoj: nuo pavietrės bado, žmonių, tik nuo antros, konservatyv-gnies, ir vainos, liepia viszkai lenkiskos pusės dvasiszkijos. giedoti — nuo maro, bado, Seinų de'cezijoj viskupas Baranau-gnies ir karės, arba Mo- kas tuo po savo pribuvimui į Seinus jaus dievmaldystėje: vietoj mus paliepe giedoti bažnytines giesmes pajednok, mus paliece- ir maldas senoviszkų būdu, gražinda- v o k; liepia giedoti — mus su- mas prie seno žargono giedojimus vienink, mus paduokie. net tose parapijose, kur prie naujų Neprivalome būti dideliais purito- žodžių žmonės jau buvo pripratę. nais. nekuriuos lenkiskai — bažny- Žemaiczių di'cezijoj ir nesupratimai tinius žodžius, kaip ve „bažnyczia“, tame pat dalyke yra kilę. Pereitame „duszia“ mes vargiai jau iš savo (n. 4) Tėvynės padavėme apie tokį kalbos išzmesime, pagalios nepriva- atsitikimą iš Grinkiszkės parapijos, lome nė stengtis išzimesti, nes juos Telszių paviete, o sziamė numerij žmonės visatinai jau priėmė, bet bu- galime paduoti žinią iš Laukžemės tu juokai, jeigu užlaikytume tokius parakvijos, kur a. a. kun. F. Serei- žodžius, kaip „macnus“, „pajednok“ ka buvo įvedęs lietuviszkas „adynas arba panėszius kitus. kurie lietuvisz- P. Szv.“ lietuviszkoj kalboj ir gie- kai net žmonių kalbai yra suvis sve- dojimą Suplikacijų g r y n a i lietu- timi, o žinomi tik vienoj arba dvie- viszkai, naujaigi atėjęs klebonas jose bažnytinėse giesmėse, kurie žo- kun. Vilutis viską tą panaikino, o džiai prie tam gadina net tos pat „adynas“ užmanė giedoti net len- szventos giesmės sensą. Tos vienog kiskai, nors parapijonai, o kaip gir- suvis menkos, raci'onaliszkos jaunų- dėti ir patsai kunigas lenkiszkos kal- jų kunigų permainos patiko dideli bos nemoka.

Tėvyniszka Kronika.

† L u b a v o parapija, Suv. gub. Kalv. p., kitados buvo laikoma už lenkiszką. Laike kelių paskutinių metų dalykai ten virto suvis kitaip. Pradėjus nuo kun. Bendaravycziaus, kun. Užupio, prabaszcziaus Narke- vycziaus ir jo vikaro, kun. Braduno, lietuviszki pamokslai yra sakomi vistankiaus ir tankiaus ir giesmės giedamos lietuviszkai. Parapija pa- virto į lietuviszką (išz Liet.).

† S z i a u l i u o s e neseniai atė- jęs į vietinę gimnaziją ant kapeliono kun. Rodzevicz yra prielankus len- kams ir maskoliams, bet ne lietu- viams. Lietuviszkai suvis nemoka.

Religiją gimnazijoj išzguldo rusisz- koj kalboj, pamokslus bažnyczioj skelbia lenkiskai. Nors „Tėvynės Sarge“ patilpę korespondencijos teisina kiek kun. Rodzeviczių, mes visgi drįstame jį pilnai palyginti su jo draugu, Mari'ampolės gimnazijos kapelionu, kun. Michnevyczium.

† S z i a u l i a i. Apie tą pat kun. Rodzeviczių paskutiniame lai- ke gavome dažinoti, kad maskolisz- koji valdžia jau davė 300 rublių „na- grados“, ir kad kun. Rodzeviczius paduoda „donos“ ant vietinių lietu- vių, pas kuriuos žandarai tuo padaro kratas.

† **K a u n o** žydeliams, atsiradus lis, Naratavyczius ir Vaitkevyczius. monopoliams suvis bėda. Daugelis Pelnas nuo parodos, kiek bus, eis ant raskosi prie teip vadinamų si'onistų, iszdalinimo dovanų ukinėkams. Pa- kurie nori atnaujinti žydų karalystę roda bus parengta tik dėl Telszių ir Palestinoj ir pasirengę į ten keliauti. susiduriančių su juom pavietų, Kau- Žinodama pavargimą Lietuvos žyde- no gubernės.

lių baronienė Hirsz, žinoma mali'o-
nierka, mirdama užrašė 10000 rub-
lių ant žydkų prieglaudos Kaune
ir 50000 rubl. ant žydelių labdarin-
gos draugystės.

† **P l u n g ė j e.** Telszių pav.,
kunigaikštis Mikas Oginskis nuo 17
iki 19 dienos Rugsėjo parengia paro-
dą ukinėkystės ir naminių iszdarbių.
Kasztus ant įtaisymo vietų dėl paro-
dos kunigaikštis priima ant savęs.
In komitetą parodos priguli da. Bag-
donas Oginskis, graipai Tiszkevycziai
isz Kretingos, Parcziauckas, Sake-

† **L i e p o j u s.** St. Peterburgs-
kija Viedomosti pranesa, kad isz
Liepojaus ir kitų Latvijos dalių žė-
maicziai ir lietuviai važiuoja sžimet
ant uzdarbių į Vokietiją.

† **T a u k o l y d ž i u o s e,** Žė-
maitijoje, ukinėkai trijų kaimų susi-
tarė kirsti girią kurią kunigaikštis O-
gin-kis savinasi. Kilo musztynės terp
ukinėkų ir Oginskio ofic'alistų. Du
ukinėkai Baczys ir Biratvins paszau-
ti. Valdžia ima dabar ukinėkus už
pasiprieszinimą. Atsitiko tai Sausio
mėnesij.

Kratos ir aresztai.

|| **D a r b ė n u o s e,** Kauno gub.,
da Gruodžio mėnesij, pernai, buvo
krata pas kalvį Czesauckį. Krėtė
prokuroras su tarnais. Rado dang
lenkiskų knygų. Už lenkiskas kni-
gas atsakymo nēr'.

|| **S a l a u t n o s e,** ties Darbėnais
žandarai aresztavo nekoki Petru-
lį neva už prilaikymą, skaitymą ir pla-
tinimą lietuviszkų knygų, betyrinė-
jant klausinėjo, jis ar raszė žinias į
lietuviszкус laikraszczius? Paszaukti
liudinėkai — judosziai, Darbėnų
starosta Jaszinskis ir nekakis Gruz-
barzdis, liudijo prieszais Petru-
lį, nors neteisingai, bile tik įtiktu masko-
liam.

|| **V i d u g i r i u o s e,** žinomas
arklių vagis Kynaitis užsiundė žan-
darus ant ukinėko Kriauszlio skųs-
dama, buk tas prilaikas uždraustas
knigas „Genių dėdė“ ir „Krumplių

Joną". Žandarai krėtė, bet nerado
nieko.

|| **V i l k a v i s z k i j e,** ant sta-
cijos (Suv. gub.) atsirado žandaras,
kurs, atėjus trukiui, iszlipusius isz
vagonų prasziaus apsirėdžiusius pa-
sazierius krato. Perkrato jų kische-
nius ir pundus. Kurie duoda kyszius,
tuos greicziaus paleidžia, o nuo ku-
rių negauna, prie tų randa visokias
priekabas.

|| **S e i n ū** paviete, Krasnavo
gminos rasztinėkas Blaževyczius yra
didelis judoszius, iszdavikas ir žan-
darų tarnas. Tas su vaitu Szeszta-
kaucku patys daro pas žmones kra-
tas.

|| **S z i a u l i u o s e** žandarai da-
rė kratą pas to miesto vieną lietuvi
inteligentą. Mena, kad žandarus
ant jo užsiundė vietinis pagarsėjęs
jau gimnazijos prefektas.

Tėvyniszka Kronika.

§ C h i c a g o j garsi byla (prova) kun. M. Kriaucziuno, lietuviszkos parapijos klebono, su p. A. Olszevskiu, iszduotoju laikraszczio „Lietuva“ ir redaktoriumi, užsibaigę. Kun. Kriaucziunas buvo skundęs „Lietuvos“ iszdavėją ir redaktorių už apjuodinimą. Tyrinėjimai bylos traukėsi per isztisą nedėlią. „Dziurė“ arba prisiegtieji sudžios iszdavė nusprendimą, kad p. Olszevskis ir p. Szernas nėra kalti.

§ B r o c t o n e, Mass. lietuviai jau pasistatė medinę bažnytėlę.

§ W i l k e s B a r r e ' j 12 d. Balandžio naujai tveriamoji draugystė Blaivystės parengė czion prakalbas; Gegužio 22 dienoj vėl buvo susirinkimas blaivinikų ir prakalbos, prisiraszė apie 20 sąnarių.

§ S h a m o k i n e, kaip raszo lenkiszki laikraszcziai, yra rengiamas naujas laikrasztis, kuris iszeis net trijose kalbose: lenkiszkoj, slovakiszkaj ir l i e t u v i s z k o j.

Prusu Lietuva.

Maskoliai ir Vokiecziai iszvien.

Prusų policija yra ras agentas, kuris sznipinėja, per padavusi ranką maskolių policijai dalyke persekiojimo lietuvių, teip raszo tulas lietuvis isz prusų į laikrasztį „Lietuvą“. In Tilžę, girdi, yra atsiųstas Prusų valdžios tam tik-

ką ir kokiū budu czia eina lietuviszka propaganda? Tilžės ir Karaliaucziaus prokurorams yra įsakyta, kad dapadėtu minėtam agentui. Maskoliai su vokiecziais esą susižinoję.

Skyrimo draugystė didinas.

Ragainės ir Pilkalnio pavietuose 10 d. Balandžio likosi suorganizuota szaka „Konservatyvų Skyrimo Draugystės“. Tuose dviejuose pavietuose yra lietuvių du triaczdaliai, o vokieczių tik vienas triaczdalis.

Iszeina, kad dabar yra trys szakos

Skyrimo Draugystės: 1) Klaipėdos ir Szilokarcziamos pavietuose, 2) Tilžės ir Pakalnės, 3) Ragainės ir Pilkalnio. Vadovai Lietuviszkos Skyrimų Draugystės tikisi, kad vėliaus galės iszleisti ir savo organą.

Isz Latvijos.

Priežastys nesutikimo lietuvių su latviais.

„Tėvynės Sargas“ No. 4 1899 metų paduoda priežastis, delko latviai paskutiniame laike pradėjo neapkęsti lietuvių, per kurią tai neapykatą keliose vietose kylo net musztynės. Mat lietuviai paskutiniuose metuose pradėjo emigruoti į Kursą, kur gauna

darbą dvaruose, pas ponus vokiečius. Vokiecziai dvarponiai lietuvius meiliai priima už darbinikus. Yra net susitvėrusi draugystė isz vokiezkųjų dvarponių, po vardu „Nytaujos ukės draugystė“, kuri palengvina del vokieczių parkvietimą lietu-

viszkųjų darbinjų. Suprantamas rublių iki 120 rb.. Mergai tarnaitėi dalykas, kad taip parkviestiems į Lietuviai moka 30 rb., o latviai turi Latviją lietuvisškiems darbinėjams mokėti nuo 35 iki 50 rublių. Žinoma, latviai už tokį gadinimą mokes- tiniam lavtam. Padėkim, lietu- ties pradėjo ant lietuvių sšnairuoti, viui darbinėjui moka pon's vokiety- isz to kilo nesutikimai, neapykanta per metus algos 60 rublių ir užlaiky- ir kersztai, butu malonu, kad lietuviai mą, o latviui reikia mokėti nuo 80 su latviais artintusi, o ne tolintusi.

Naujos knygos.

Populariszkas rankve- dis Fizikos, paraszė P. Nėris, Shenandoah, Pa. 1899 m. Yra tai svarbi ir naudin- ga knygėlė, su daugeliu paveikslėlių. Ją galima butu vartoti kaip rankve- dį iszkalose, o lietuviszkų iszkalų ne- turint, szejp ją perskaityti gali kiek- vienas su didele nauda. „Garso“ recenzentas teisingą užmeta autoriui knygėlės p. Neriui klaidą, kad nepri- dėjo įžangos ir joje lietuvisškiems skaitytojams nepaaiszkino nieko apie tą mokslo szaką. Prie Dir- vos No. 2. apart virsz minėtos kny- gelės pridėtas asztrus „atsakymas p. D.“, kurs pernai per „Varpą“ kriti- kavo kun. A. Miluko paraszytą ir iszduotą prie „Dirvos“ „Rankvedį Senoviszkos Istorijos“.

Prilips Ožys galą liepto, drama penkiuose (dviejuose) aktuose, isz žmonių gyvenimo, pa- gal L. Tolstoj paraszė Gulbiniszkų Antanas, 1899 m., spaustuvėj „S. L. A“, Plymouth, Pa., in- 80, pusl 34. Drama tinka del lietuviszkų teatrų. Yra tai antra knygėlė, kurią „Susivienijimas“ isz- leido locnoj savo spaustuvėje.

Gyvenimas palaiminto Klemėnso Marijos Hof-

bauero, su trumpu ap- raszymu apie pergabe- nimą Draugystės At- pirkėjistų isz Italijos į žemią karalystes skersaikalnus Alpomis vadinamus. Suraszytas guodotino O. R. Vassa- l'o C. S. S. R. Versta ant Lietuviszko kun. Pet- ro Saurusaiczio. Lietu- viszkoje spaustuvėj Waterbury, Conn. 1899 m. 248 pusl. Knyga naudinga del paskaitymo del žmonių katalikų. Priedai, susidedanti isz priežodžių ir rodų palaiminto Klemenso, yra teipgi geri. Gaila tik, kad tekste yra daug klaidų, prie kurių jei pri- dėsime daugelį klaidų zeceriszkų, daugelį lietuviams nesuprantamų žo- džių, iszeis, kad skaityti knygą yra labai sunku.

Pamokslai Isz minties ir Teisybės, iszguldi- nėti galvoczių visų am- žių del Lietuvos vaike- lių, Chicago Ill., spau- da ir kasztais „Lietu- vos“. Yra tai 128 pasakaitės gar- bingo kun. Tatarės. Vertę knygos ir anų jos pasakaiczzių galima spręsti isz to, kad knygėlė susilaukė jau triaczio spaudimo.

Pirmu kart bene buvo iszleista Su-
valkuose, antru kart perspaudinta
New Yorke 1887 metuose, kasztais
Jono Paplaucko, spaustuvėj „Lietu-
viszko Balso“. Szis iszleidimas yra
triaczias.

Kalendoris ant 1899 m.
(Wienuoliktas Metas),

parašze ir sawo kasz-
tu iszdawe D. T. Bocz-
kauckas, iszduotojus ir

Redaktorius Du-kart
Nedelinio Laikraszczio
„Saulės“ ir kitu rasztu.

Mahanoy City, Pa. Su-
wienitose Walstijose
Sziaurine Ameriko.

Puikiases kalendoris

Amerike. yra czia kelios pers-
paudintos isz kitų rasztų lietuviszkos
dainos, kelios pasakaitės ir szejp
trumpi raszteliai. Rasztai lietu-
viams nėra blėdingi, o naudingi bent
tuom, kad per juos pratinasi mus'
žmonės prie skaitymo knygų. Su
recenzija pasivelinome, kadangi ka-
lendorius tik dabar pateko į mus
rankas.

Beto „Saulės“ spaustuvėje per-
nai, 1898 m., iszėjo sekanczios
knigos, apie kurių iszdavimą teipgi
niekas lietuviams nepraneszė:

„St-Peterburgskija Vie-
domosti“ raszydama apie Sziaulių
blaivystės užvestą maskoliszką kni-
gyną, kur yr' tik vien maskoliszkos
knigos, sako, kad rusai lietuvius
skriaudžia, jei n'įleidžia lietuviszkų
knygų.

Vilenski Viestnik apie
tą pat knygyną iszsireiszkia, kad
maskoliai privalo rupintis, kad visos
knigos tame knigyne butu pravos-
laviszkos įtalpos.

1 Lietuviszkas pasakoris arba su-
rinkimas wisokiu pasaku isz wisokiu
liežuwiu: wokiszko, angelsko, len-
kiszko, maskoliszko ir nuo lietuwių
apsigywenusiu Ameriko. Surinko
ir sawo kasztu iszdawe D. T. Bocz-
kauckas, Mahanoy City. Pa. 1898 M.
In 8o, pusl. 414

2 Muso Pasakos arba surinkimas
wisokiu pasaku isz wisokiu liežuwiu..
In 8o, pusl. 288.

3 Tris Walkijozai. Stalioris Len-
tute, Sziauczius Skurele ir Kriauczius
Knipkutis. II Iszmintinga roda. III
Apskelbtojas. parasze D. T. B. Dru-
karneje D. T. Boczkaucko. Maha-
noy City. Pennsylvania. 1898 m.
In 8o, pusl. 63.

4 Tris Apisakos apie — Pinigai —
Galvažudzei, Tikras atsitikimas. —
Razanczius iszgelbsti no smerties.
— Apie Szwenta Kristupa. Parasze
D. T. B. Spaustuweje D. T. Bocz-
kaucko Mahanoy City, Pennsylwa-
nia. 1898. In 8o pusl. 52

5 Abeceła arba pradže skaitimo ir
raszimo del Lietuviszku waiku o ir
del suaugusiu, antras iszdawimas,
didelei pagerintas. Sudejo ir sawo
kasztu iszdawe Dominikas T. Bocz-
kauckas. Mahanoy City. Pa. Suw.
Walst. Amerike. 1898. In 8o, psl 25.

„Sviatovit'e“, naujame
lenkiszkanie laikrasztijė, iszeinan-
cziamie Varszavoj', patilpo du straip-
sniai apie senovės lietuvių liekanas:
V. Szukevyczius raszo apie akmeni-
nius kapus (Kurhanus) Lydos pavie-
te, Vilniuj. gub., ir apie bronzinius
daigtus, rastus panemunėje ir pau-
piouse Merecziankos, ir Majeviskis
raszo apie archeologiszkus atradi-
mus metų 1895 ir 1896 Prusuose.

Susivienijimo reikalai.

Mes ir priderystės.

Priderystės su mumis besigiminiandamos, jos mums tankiai žibindamos prieš akis, nors nevisada randa mumyse malonią prieglaudą, bet gi esti ir ne vienokios. Taip: Priderystė tėvų atsiskiria nuo priderystės auginamųjų vaikų; priderystės apsivedusių, skiriasi nuo neapsivedusių ir t. t.

Pradėjęs savo nuomonėje apie priderystės žaberioti, kalbėsiu vien apie priderystę tautiską.

Visos, kokios nebuk priderystės, randa lietuvių szirdyje greičiausiai malonų priėmimą, neigu priderystė tautiską. Szi paskutinė pas dangumą mūsų gentainių išsirodo suvisu nepažįstama ir numirusi. Nors apie tautos vardą, iš kurios paeiname, žinomi, bet savą žinojimą praplėtoti ne visi norime; praplėtoti ne del kitų, bet gi del savęs.

Inrednė, sziadienyksztis mus „Susivienijimas L. A.“ turi už priderystę nesztiti ant savės nasztą tautiszkų kibirėlių, ir anuos nors smulkmenoše, barstyti mūsų tautiečiams neatsikreipantiems prie tautiszkumo.

Pasidėkavojant sąnariams už atjautimą prisimegsti prie „Susivienijimo“ irėdnės, malonime nuo jų ir daugiaus; o ko daugiaus? ogi tautiszkos priderystės.

Už priderystę mūsų neatbutinai skaitome, idant kožnas sąnarys teiktusi buti ant tiek darbsztum, idant primegsti prie „Susivienijimo“ da po vieną naują sąnarį, su tuomi gi atliksime dalį tautiszkos priderystės.

„Susivienijimas gi paugėjęs, sustiprėjęs į didesnią pajiegą, tikime,

kad su laiku pražydės darbuose ir brėsdams iszduos pageidantą vaisių lietuviszkai mūsų tautai. Vaisiai nors dar yra menkai žymus, bet galime nors kiek apie anuos manyti.

Prisiartins laikas, kad sustiprėjęs „Susivienijimas“ parems isz savo kasos kas mielas metelis ar recziaus nors vieną isz biednujų einantį į mokslą.

Prisieis laikas, kad „Susivienijimas“ sudrutėjęs pajiegs užvesti kolioniją, kurioje pasenę sąnariai, budami bejokios paramos, turės užvėjęlę.

„Susivienijimas“, budams jau drutu ir suaugusių, gal galės duoti kaip po pradžia 1,000 dol. ant to dalyko, sąnariai, kurie norės parengti sau prieglaudą isz laiko, kožnas apart legaliszkos dar mokesties, galės mokėt kas mėnuo po 1 dol. Jai-gu tokių sąnarių susidarys 100, susidės \$1,200 per metą. Sąnarys gi, mokėdams per 10 metų po 1 dol. įmokės 120 dol. paskirti, be tam tikro laiko iszmokesties, negali gaut prieglaudą.

Kolioniją tokią apdirbti galėtų palengvėlia patys seniai, nes kad ir senelis ar senė, visgi gal szi bei tą pamazelia krutėdams veikti.

Maistą atnesztu pati žemė, kaipo tai ukė.

Apie szitą užmanymą, nenoriu asz daug sapalioti, bet tik paduodams „Susivienijimui“ mislį, kad su laiku gali teip buti, o mūsų paczių tas viskas yra tautiszka priderystė, mislin-ti ir veikti.

Del paveizdos privedu czion mažos

žemelės apie tą patį dalyką rupestį.

Europoje, Belgija yra tai mažiutė viešpatystė; jos randas pereitame mete (1898) pradėjo rengti tiesas, pagal kurias reikės ten aprūpinti įsėmusių darbininkų prieglaudą.

Kokia toji prieglanda bus, nežina, bet tik iš pranešimų per laikraščius matome, kad darbininkai turinti 90 metų gaus prieglaudą, arba ant užsilaikymo gaus algą; sakoma, kad jaunesnius priims.

Socijalistai tą užmanymą paremia, kad tokiems seniams būtų gera alga mokama.

Taigi toji maža viešpatystėlė rengdama tais tiesas, rinks pajiegas ne iš ko kito tik iš žmonių, ir randas tik pakeravins reikalais anų.

Mūsų czion lietuvių gana yra ką nemislija ir negal niekad pralobti, ir ant kiauros senatvės nežino kur

dings, kad jiems apie tai niekas jokio pasirūpinimo neužmano, tai kad tokią užmokestį, kokią augsciaus mirėjau apmokėt ir malonėtų, tai neturi tame szaltinio.

Warszavoj dar kunigas Siemca, suczedijęs gyvenime kiek pinigų, pagamino szpitolę arba mokslainę remeslo del siratų mažų vaikų: jų dar surinkęs turi toje mokslainėje 80. Taigi, jeib juos apsiēmė jis szelpt apie juos rupintis viens, ar gi bile reikale lietuviai gali ką veikti tik vienas?

Taigi, neszneku, kad „Susivienijimas“ szį perstatyma sudrutėjęs veikty, bet tik menu, kad ateis laikas, o Susivienijimas iszduos pageistina tautai vaisių susiartinant labjaus su mūsų tautiszkomis priderystėmis.

Pažystamas Trupinėlio.

Ineiga mėnesio Balandžio 1899 m.

Balan. 5 Traverse City, Mich	11,00	„ „ Union City, Conn.	2,00
„ 8 Shamokin, Pa. kuop.	10,00	„ „ Chicago, Ill.	1,00
„ „ Mahanoy Cyty, St. M. dr.	1,00	„ „ Pittsburg, pa. Vyt. dr.	10,50
„ „ Mahany Plane, pa.	7,50	„ „ Newark, N. J.	9,50
„ „ Toluca, Ill. kuopa	2,50	„ „ Shenandoah, Brazinc.	50
„ „ Mancie, Ind.	1,00	„ „ Waterbury, Conn.	39,00
„ 12 Ansonia, Conn.	1,50	„ „ Forest City, pa. kuopa.	10,00
„ „ Shenandoah, Pa.	23,00	„ „ Athol, Mass.	16,50
„ „ Broad Brook, Conn.	2,00	„ „ Plymouth, dr. Volan.	3,50
„ „ Scranton, Pa.	16,50	„ „ Elizabeth, N. J.	2,50
„ „ Homstead, Pa.	9,50	„ „ Brooklyn, N. Y.	12,00
„ „ Mc Kees Roaks, Pa.	19,50	„ „ Cleveland, O.	26,50
„ „ Brighton, Mass.	2,00	„ „ Philada, dr. Juoz.	24,00
„ 13 Plymouth, Pa. Bl. dr.	6,00	„ „ Amsterdam, N. Y.	4,00
„ „ Boston, Mass.	2,00	„ „ Elizabeth, N. J.	14,00
„ „ Union City, Conn.	32,50	„ 17 Richmuont, Va.	2,00
„ „ Westville, Ill. dr. P. P.	7,00	„ „ Wilkes Barre, Pa.	19,00
„ 15 Northampton, Mass.	10,50	„ „ Chicago, Ill. kuopa	13,50
„ „ Mahanoy City, kuopa	15,00	„ „ Pittsburg, pa. kuop.	20,50
„ „ Mahanoy dr. St. ir Mr.	16,00	„ 20 S. Boston, Mass. V. dr.	3,50

„ „ Detroit, Mich.	18,00	„ 24 Mahanoy City, kuop.	1,00
„ „ Pittston, dr. Blaivys.	21,00	„ 25 Forest City,	22,50
„ „ Shenandoah. pa.	1,00	„ 26 Minersville, pa.	14,00
„ „ Brogton, Mass.	1,00	„ 27 Philada., pa. kuopa	34,00
„ „ Luzerne, pa. kuopa.	13,50	„ „ Plymuoth, dr. Blaiv.	1,00
„ 21 Plymuoth, pa.	18,00	„ 29 Pittston, pa. kuopa	24,00
„ „ Cincinnati, O.	3,50		
„ 22 Brooklyn, N. Y.	1,50	Balandžio įeigos viso	\$604,00

Iszeiga mėnesio Balandžio 1899 m.

Balan. 17 J. Rutkaucko posm.	150,00	už volėlius dėl presos	2,40
„ „ Megarge Bros už pop.	82,00	Balandžio mėm. iszeigos	\$234,40
„ „ American Type fund.			

Susiv. Sekr. T. Križanauckas.

Balandžio m. įėjo	\$604,00	Nuo Naujo m. iki 1 d. Geg.	\$1,537,50
Kovo mėnesį įėjo	\$107,25	Nuo XIII seimo iki 1 d. Ge-	
Vasario mėnesį	\$36,00	gužio įeigos buvo	\$1,990,00
Sausio mėnėį	\$780,25	Priesz seimą pas kasierų Ra-	
Nuo Naujų metų iki 1 Gegž	\$1,527,50	dzevyczių buvo	\$1,821,93
Balandžio mėn. iszeigos	\$604,00	Pas Danisevyczių ir Moc.	\$1,134,37
Kovo mėn. buvo iszeigos	\$213,34	Graicziunui paskolinta	\$100,00
Vassario mėnesį	\$289,61	Tai isz viso	\$5,046,30
Sausio mėnesį	\$230,66	Nuo XIII seimo iki Naujų me-	
Nuo Naujų metų iszeigos	\$968,01	tų szeigos buvo	\$970,88
Įneigos viso nuo Naujų me-		Iszeigos nuo Naujų m. iki 1	
iki 1 d. Gegužio	\$1,527,50	dienai Gegužio buvo	\$968,01
Iszeigos viso nuo Naujų m.	\$968,01	Viso iszeigos:	\$1,938,89
Nuo szių m. pinigų liko	\$559,49	Viso pinigų buvo	\$5,046,30
Nuo XIII seimo iki Naujų me-		Iszeigos viso buvo	\$1,938,89
tų buvo įeigos	\$462,50	Tai viso Susiv. turi pinigų	\$3,107,41

NAUJAI PRISIRASZE:

Kuopos N.
 10 1 E. Natautienė
 2 L. Szinienė
 3 M. Cigleris
 4 D. Brozas
 5 A. Rimkus
 6 O. Budvigaitė
 7 P. Szemeta
 8 K. Matuzevyczia

9 J. Senionienė
 13 1 A. Lapinskas
 58 1 M. Vasiliauckas
 2 T. Daminaitis
 3 V. Levanavyczius
 51 1 A. Janulevyczienė
 2 A. Kansevyczienė
 3 J. Bendoravyczius
 4 O. Menkievyczienė

38 m.

PERSIKELE SANARIAI:

Isz 22 į 10 1 K. Konstantinavyczius	6 į 66 1 Kun. J. Žilinskas
„ į „ 2 K. Velikis	61 į 8 1 J. Didvalis
61 į 13 1 K. Avietienė	„ „ 2 E. Didvalienė

AUKOS ANT KUN. BURBOS PAMINKLO.

Petrapiliečiai per kn. Kaupą	9,50	Pereitam No. Tėvynės buvo	\$287,75
Vienybė surinktu prisiuntė	11,90	Tai viso yra dabar	\$309,15
	\$21,40		

AUKOS ANT PARYŽIAUS PARODOS DEL LIETUVISZKOS SPAUDOS.

Ant teatro Pittstone surinkta	—	—	—	—\$3,48
-------------------------------	---	---	---	---------

ISZBRAUKTI SANARIAI.

Kuopos No.	„ 6 P. Szverebas
45 1 J. Mislinkevycza	„ 7 J. Stonkus
„ 2 A. Jeglinskas	„ 8 A. Keturauckis
„ 8 M. Szemerka	„ 9 J. Gruszius
„ 4 J. Naujokaitis	„ 10 A. Semkevyczia
„ 5 A. Biczzius	„ 11 J. Butkievyczia
„ 6 J. Vilimavyczia	„ 12 T. Kupstas
„ 7 K. Bluszkis	„ 13 M. Kupstas
„ 8 K. Žilinskas	„ 14 J. Bulievyczia
„ 9 B. Vincavyczia	„ 15 J. Gedminienė
„ 10 J. Tamkievyczia	„ 16 J. Monkievyczienė
„ 11 J. Bucevyczia	„ 17 P. Lirius
„ 12 V. Abakevyczia	31 1 J. Czepulis
„ 13 J. Danelius	„ 2 C. Kripienė
„ 14 J. Sagata	„ 3 M. Žeimis
„ 15 A. Stoczkus	„ 4 A. Kaunas
„ 16 K. Macziulis	„ 5 J. Sakalas
„ 17 M. Naujokienė	„ 6 J. Kamaitis
„ 18 M. Vilimavyczienė	„ 7 A. Katkauckas
„ 19 J. Daubara	„ 8 P. Paserpskis
„ 20 P. Monkalis	„ 9 M. Buraszauckas
„ 21 V. Akucevyczia	„ 10 L. Liudkievyczius
„ 22 S. Zoruba	„ 11 A. Liudkievyczienė
„ 23 K. Nedinskas	„ 12 A. Kucziauckas
41 1 K. Gedminas	„ 13 K. Vasiliauckienė
„ 2 M. Kupstienė	„ 14 P. Szkaraulis
„ 3 J. Snolukas	„ 15 P. Pajaujis
„ 4 S. Daugenas	„ 16 J. Kiselius
„ 5 J. Stripinas	„ 17 K. Lugauckas

Susiv. Sekr. T. Krizanauckas.

Skaitlius sanariu.

Kuopos N		I-mo Skyriaus seni san.	II-ro Skyriaus san.	pagarbės san.
1	Edwardsville, Pa kuo	8		
2	Forest City, Pa kuopa	49	—	—
3	Wanamie ir G. Lyon, Pa.	42	1	—
4	Elizabeth, N. J. kuopa	31	—	—
5	Plymouth, V M Vol.	7	—	—
6	Plymouth, Pa kuop.	38		1
7	Pittston, Pa kuop.	46	7	—
8	Cleveland O. kuop.	64	—	—
10	Philadelphia, Pa kuop.	42	—	
11	Waterbury, Conn kuop.	68	—	1
12	Shamokin, Pa kp	20	4	—
13	Baltimore Md kp	33	—	—
14	Pittsburgh, Pa kp	35	1	—
15	Chicago, Ill kp	28	—	—
16	Hazleton, Pa kp	6	—	—
17	Wilkes-Barre, Pa kp	26	4	—
19	Northampton, Mass kp.	22	—	1
20	Union, City, Conn kp	65	1	—
21	Detroit, Mich kp	35	—	—
22	Bridgeton, N. J. kuop.	3	—	—
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	26	—	—
29	Richmond, Va kp	3	—	—
30	Scranton, Pa kp	27	2	—
31	Mahanoy City, Pa	35	—	—
32	Athol Mass, kp	34	—	—
33	Ansonia, Conn kp	11	—	—
34	S. Boston Mass Vitauto	17	—	4
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	16	3	—
36	Cincinnati, Oh S. Kaz	7	—	2
37	S Brooklyn N Y kp	5	—	—
38	Brooklyn, E D N Y kp	32	—	—
39	Mckees Roaks, Pa kuop.	39	—	—
40	Newark, N J kp.	18	—	—
41	Brighton, Mass S Juoz.	—	2	—
43	Philadelphia, S Juoz	68	—	1
45	Homstead Pa S Juoz	17	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	21	1	—
49	Gilbretwille, Mass.	5	—	—
50	Mahanoy Plane, Pa. kp.	15	—	—
51	Shenandoah Pa kp	38	2	
52	Minersville, Pa kp	30	—	3
53	Terville, Conn kp	3	—	—
56	Traverse City, Mich	19	—	—
57	Proad Brook, Conn kp	3	—	2
58	Worcester, Mass kp	18	—	—
60	S Boston. Mass kp.	13	1	
61	Beavere Folls, Pa. kp	3		

Kuopos
N

		I-mo Skyriaus seni san.	II-ro Skyriaus san,	pagarbės san,
62	Pittston, Pa. Blaivystės	40	—	18
63	Cincinnati, Oh. kp.	9	—	—
64	Grand Rapids Mic	3	—	30
65	Scranton, Pa. Liet. Sanų	—	—	39
66	Plymouth, Pa. dr. Bl.	6		
67	Bridgeton, Conn. k.	5		
68	Millwilli, N. Y. k.	5		
69	Toluca, Ill. kuop.	5		
70	Brockton, Mass k.	5	4	
71	Warehous Pont Conn. k.	6		
72	Mahanoy City, dr. Sz. St. ir P.	42		
73	Westville, Ill. ss. Petr. ir Pov.	3		19

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

Mano Dirbtuve tapo

Apdovanota

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuszko's Paro-
dos už rupestingą, tei-
singą ir artistiską is-
dirbimą.

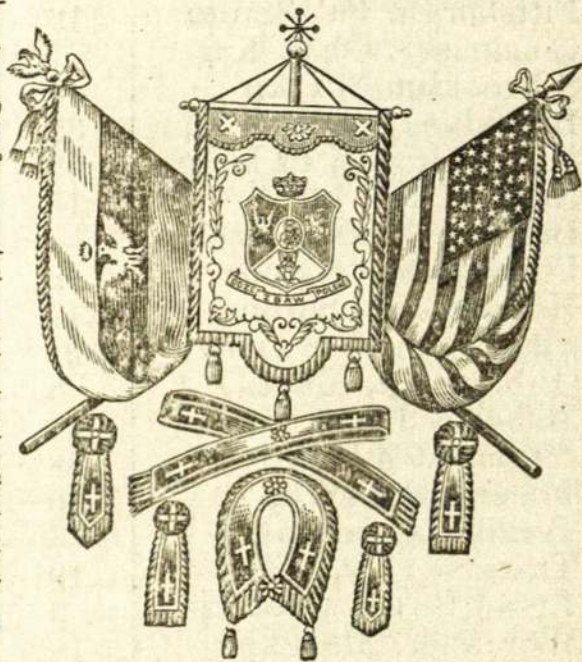

**KARUNŲ, SZARPU,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZAL-
KINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreikšti guo-
dotiniems Kunigams ir guodotin.
Draugystėms, kad ašz dirbu wi-
sus augszcziaus paminėtus daig-
tus Pigiausei, Teisingiausei
ir Geriausei, nes per 30 metų
užsiimdama iszdirbimais įgijau
geriausę praktiką ir dėl to galiu
viską padirbt pigiau ir geriau ne-
gu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

„SUSILVIENIJIMO LIET. AMERIKOJ“

CIGARAI.

Broliai lietuviai, kurie rukote, nerukyt kitokių cigarų, kaip mus LIETUVISZKUS TAUTISZKUS, SPECIALISZKAI DEL BROLIU LIETUVIU PADARYTUS.

Vadinasi tie cigarai SUSIV. LIET. AMERIKOS CIGARAI, teip ir ant „baxo“ parašyta. Cigarai tie pigus, o labai geri. Galite juos gaut tik pas mane. Raszykite ant szitokio adreso.

M. SACEVICZ, No 120 Hosmer str., Cleveland, Ohio

Jones Bros
BEKERES ir „KENDŽIU“

pardavėjai dirbame teipgi
geriausią „AISKRIMA“
viską tai pristatome greitai ant
balių, veseilių ir piknikų
PLYMOUTH, PA.

JURGIS REKUS ir KCMF:
užlaikom

GRABORYSTE.

Parsamdom „keridžius“, „bo-
ges“ ant laidotuvių, veseilių
kriksztynų. Atliekam viską
kcupigiausiai.

JURGIS REKUS & Co.
88 S. MEAD, str.
WILKES-BARRE, PA.

Siakanczios knygos galima gauti S. L. A. Spaustuvėj

Budas senovės lietuvių ir žemaiczių.....	50c.
Istorija Europos.....	15
Kražių skerdynė.....	5
Padėjimas lietuvių tantos rusų viesspatystėj	35
(Ta pati kniga maskoliszkoj kalboj....)	\$1,00
Kristijono Donelaiczio rasztai (eilės).....	40
Medega mūsų tautiszakai vaistiniškystai...	40
Medega Sim. Dankanto bijografijai.....	80
Pajauta, (pasaka isz Lietuvos istorijos)..	60
Naktys (eilės) E. Youngo, vertė L. Ivins.	15
Pavasario balsui, (eiles Mairionio).....	15
Kanklės, (eilės ir dainos).....	15
Jonas isz Kempės ir Szilka, (eilės).....	15
Gipsinis Jotis ir Per kytrumą, (pasakos)..	15
Zentas del parodos (komedija), vertė Sel.	15
Nesiprieszink, (komedija).....	10
„Tėvynė“ 1896 metų, visi numerai.....	50
„Tėvynė“ 1897 metų, visi numerai.....	1,00
Kun. A. Burba, jo gyvenimas ir darbai..	25
Istorija szventa seno ir naujo įstatymo.....	50

Norėdami gauti sziais knygas kreipkites į rėdystę „Tėvynės“ ant adriso:
Tėvynė, Bx. 1053, Plymouth, Pa.

Ukininkas!

Mėnesinis lietuviszkas laikrasztis, paszvēstas reikalams Lietuvos ukininkų. Kasztuoja 4 markes. Amerikoje 1 dolerį.

Varpas!

Yra tai moksliszkas ir literatiszkas laikrasztis, iszeinaš Prusu Lietuvoje, sykį i du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. Amerikoje 1 dolerį.

Norėdami gauti tuodu laikraszcius raszykit ant adreso:

S. LAPINAS
TILSIT. OST PR.
GERMANY.

Tevynes Sargas

Mėnesinis laikrasztis paskirtas dvasiszkam ir medegiszkam Lietuvių tautos užlaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje. Amerikoje kasztuoja **1 dol.** su prisiuntimu. Raszykit pas:

HERRN SAUNUS,
TILSIT, Wasser str.
OST PREUSSEN.

K. Radzeviczius

Puikiausia visam Shenandoah'rij
RESTAURACIJA.

Tris syk ant dienos **KARSZTI UŽKANDZIAI**, o teip visada szalti dykai. Geriausi ir pigiausi **PIETUS**, viskas szviežia: **CIGARAI** pirmos klesos. Priegtam kožnas lietuvis ras **SZIRDINGA RODA** kiekvienam reikale. O ir **PINIGUS MAINO** ir siunczia i **LIETUVA** ir i kitas dalis svieto.

121 E. Centre str,

SHENANDOAH, PA.

Vienatinė Lietuviszka Aptieka!

TRAJANKA!

Lewis'o Lietuviszka Trajanka Privalo rasti kiekvienoj lietuviszkoj darbininko stuboj. Mus Trajanka yra svarbi naminė liekarsta, kurią Lietuviai jau per ilgus metus yra vortoje ir daugumas žino jos vertę. Mus Trajanka susideda isz czystų žolių ir sėklų, o prieg tam dailiuos blekiniuos baksukuos sudeta. **50c.** baksukas arba per pachtą **60c.**

Mes prilaikom visokių **naminių ir patentavų liekarstų** bei visokių žolių ir szaknų galima pas mus gaut. Liekarstas siuncziam in visur. Jeigu reikalauji ko nors, raszyk pas mus, mes suteiksime jum broliszką rodą ir apturėsi greitą atsakymą. Mano adresas

P. W. BIERSTEIN AND CO.
SHENANDOAH, PA.

V. D Chmieliauckas

E. CENTRE STR.

SHENANDOAH, PA.

Užlaiko didelę **krautuve cigarų, vyno** ir visokių **likierių**, o pardavinėja pigiaus nē kaip svetimtaucziai, kurie užlaiko pulkus agentų nutukusių už lietuviszkus pinigus.

Taigi vyrai susipraskime, ir duokime uždirbti saviszkiui.